

МІСЦЕ

ЧАСОПИС ЛЬВІВСЬКОЇ АРХИЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Папа Франциск зустрівся з католицькими єпископами України

20 лютого Папа Франциск прийняв у Ватикані єпископів візантійського і латинського обрядів з України. Зустріч відбулася в рамках візиту до Ватикану «Ad limina Apostolorum», що у перекладі з латинської мови означає «До апостольських порогів».

Крім зустрічі з Вселенським Архисиреем, владыки упродовж свого візиту мали зустрічі у ватиканських відомствах, паломництва до гробу святого апостола Петра у ватиканській базиліці та до папських базилік Рима.

Під час зустрічі наші владыки вручили Святішому Отцеві альбом про Марійський відпустовий центр у Зарваниці та дерев'яну декоративну тарілку, а на завершення зустрічі заспівали Святішому Отцеві «Многая літа!»

(Читайте – на 8-й стор. Промова Папи Франциска до єпископів України з візитом ad limina apostolorum)

Слово Блаженнішого Святослава, Глави УГКЦ, з нагоди зустрічі зі Святішим Отцем

«Взиваю від стогону серця мого. О, Господи, перед Тобою все
моє бажання» (Пс. 37, 9-10)

СВЯТИШИЙ ОТЧЕ!

Ці слова псалмопівця виражають найглибші почуття пастирів нашої Церкви, які із синівською пошаною та вдячністю прийняли запрошення Вашої Святості прибути до Риму в паломництві до гробів святих апостолів і щоб зблизька пережити спасенне сопричастя нашої Церкви з Наступником святого Петра.

Коментуючи слова псалма про прагнення серця, святий Августин стверджує: «Якщо твоє бажання перед Ним, то Отець, Який бачить в тайні, вислухає його» (св. Августин про 37 Псалом, 37,13-14). Нашим бажанням під час цієї прощі є представити Вам, Святіший Отче, стогони, болі та сподівання, які Святий Дух перемилює у серцях нашого народу в безперервну молитву за мир і за припинення насильства у нашій улюбленій батьківщині.

Україна є жертвою прямої агресії сусідньої країни. Вона переживає жахіття війни, яка була їй накинена ззовні, а не з причини внутрішнього громадянського конфлікту. Мільйони невинних жертв цієї несправедливої війни взивають у своїх серцях до Бога, благаючи справедливості та солідарності. І цей стогін їхнього болю вдень і вночі підноситься до Господа!

Згідно зі статистиками ООН, в Україні сьогодні маємо понад мільйон переселенців та біженців, але справжня кількість є подвійною. Майже 600 тисяч біженців перебувають на території інших країн. Між тими, хто був змушений залишити свої домівки, понад 140 тисяч – це діти. Згідно з підтвердженими даними, загинуло майже 6 тисяч цивільних, між якими – 60 дітей. Поранених – 12.500, між якими – 160 дітей. В кліматичних умовах української зими цей стан перетворився у гуманітарну катастрофу, яку в Європі не бачили після часів Другої світової війни.

Але пораненим є ціле українське суспільство, адже навіть якщо тіло не зазнає ран від збройного конфлікту, він важко ранить людський дух, спричиняючись до явища, яке психологи називають синдромом «посттравматичного розладу», – бич, який став щоденною душпастирською дійсністю в наших громадах, і якщо цьому не зарадити, він спричиняється до більших жертв, ніж ракети російського виробництва.

В цій важкій надзвичайній ситуації, яка дедалі погіршується, наша Церква буквально стала «польовим госпіталем». Щодня понад 40 тисяч людей отримують необхідну допомогу у наших осередках «Карітасу України», маючи можливість отримати служіння з боку Церкви та відчути, що Бог любить їх та про них пам'ятає. Наші парафії, монастирі, єпархіальні спільноти стали осередками безперервної молитви, осередками прийняття та служіння ближнім, осередками волонтерства, в якому, згідно з державними статистиками, вже взяли участь майже 80 % населення. Всі наші структури, які з Вашою підтримкою, Святіший Отче, розвиваються в Україні, дають змогу нашим єпископам у їхньому душпастирському, але також й екуменічному служінні, з оновленим запалом, відважно та часто серед страждань, звіщати Євангеліє, дбати про душі всіх потребуємих.

Українське суспільство «відчинило свої двері для Церкви», воно бажає слухати її голос, оскільки відчуває, що лише Церква в цій

ситуації замішання та дезорієнтації випромінює світло надії та є надійною точкою опори у світі, який, здається, розпадається на частини. Кожне слово Глав християнських Церков уважно та серйозно вислуховуване та супроводжується глибокими роздумами, перемилюючись у суспільну дію. Відчуваємо, що Господь відкриває нам у цих трагічних обставинах таємничі шляхи євангелізації, об'являючи сучасній людині, що саме Христова Церква є справжньою Матір'ю та Вчителькою.

ВАША СВЯТОСТЕ!

Від імені Української Греко-Католицької Церкви, представлені тут своїми пастирями, та від імені всього нашого народу, який з великою увагою слідкує на нашим візитом, ми хочемо скласти якнайщирішу вдячність Вам, Святіший Отче, за батьківську турботу про нашу Церкву і про всю країну. Від щирого серця дякуємо за те, що Ви стали голосом тих, які страждають в Україні, голосом, який пробуджує християнські сумління в усьому світі. Дякуємо за Вашу постійну молитву, якою нас супроводжуєте, пригадуючи, що Господь завжди на боці смиренних та страждаючих, а не могутніх.

Ваша Святосте! Ми принесли до Вас глибоке бажання нашого серця, яке перемилюється в молитву. Представляємо Вам запрошення з боку християн католиків і православних та всіх людей доброї волі відвідати Україну, коли випаде слушна нагода! «Які ж гарні ноги того, хто несе добру новину, хто звістує мир» (пор. Іс. 52,7), – говорить пророк. Ми впевнені, що Ваш візит принесе мир в цю частину Східної Європи, позначену кров'ю численних мучеників за єдність Церкви: це був би пророчий жест, щоб засвідчити силу молитви та християнської солідарності, це додало би нам відваги та надії, щоб будувати краще майбутнє для всіх.

Святіший Отче, благослови!

• БЕРЕЗЕНЬ •
2015 РОКУ БОЖОГО
• ЧИСЛО •
111 / 3

Кількома рядками

ВИСТАВКА ДО 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ О. МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО
1 березня в архикатедральному соборі святого Юра відкрито виставку «Отець Михайло Вербицький – автор музики Державного та Національного гімну України». Відкриття виставки відбулося після Архиєрейської Літургії, яку звершив владика Ігор, Архiepіскоп і Митрополит Львівський.

ВУЛИЦЯМИ КАМ'ЯНКИ-БУЗЬКОЇ ПРОЙШЛА ХРЕСНА ХОДА

У першу неділю Великого посту вулицями Кам'янки-Бузької пройшла Хресна хода, яку супроводжували брати-семінаристи Львівської духовної семінарії Святого Духа та парафіяни храму св. Миколая на чолі з парохом о. Юрієм Мовчаном. Хода тривала близько трьох годин. Хресна Дорога мала екуменічний характер, оскільки участь у ній взяли не лише вірні парафії св. Миколая, але й з інших релігійних спільнот міста.

СИМВОЛОМ ЦЬОГОРІЧНОЇ МОЛИТОВНОЇ ХРЕСНОЇ ХОДИ У ЛЬВОВІ БУДЕ БЕРЕЗОВИЙ ХРЕСТ

У Хрестопоклінну неділю, 15 березня, вулицями Львова пройде молитовна хресна хода. Цього року ходу організовує Український католицький університет спільно з Львівською архiepархією УГКЦ. Структура цьогорічного походу сперта на Хресній Дорозі, яку православний патріарх Варфоломій подарував папі Івану Павлу II. Символом цьогорічної молитовної ходи буде березовий хрест.

ЄПІСКОП-КАПЕЛАН ПОБЛАГОСЛОВИВ АВТОМОБІЛІ ДЛЯ ВОЇНІВ АТО

5 березня єпископ-капелан Михаїл (Колтун) спільно зі священнослужителями єпархії у м. Жовква освятив п'ять автомобілів медичного призначення і два позашляховики, які були відправлені військовослужбовцям і медикам в зону проведення АТО. Один з автомобілів швидкої допомоги був куплений за пожертви парафій Сокальсько-Жовківської єпархії і буде використовуватися у 66-му Львівському мобільному госпіталі.

У ДРОГОБИЧІ ПОМ'ЯНУЛИ ВЛАДИКУ ЮЛІАНА ВОРОНОВСЬКОГО

28 лютого в катедральному соборі Пресвятої Трійці м. Дрогобича Преосвященний владика Ярослав Приріз у співслужінні єпископа-помічника Самбірсько-Дрогобицької єпархії Григорія (Комара) звершив поминальну Літургію за покійним владикою Юліаном Вороновським. Численними учасниками богослужіння були духовенство, семінаристи та вірні єпархії. Після завершення богослужіння єпископи та священники відвідали чернечий цвинтар, що знаходиться на території Унівської Свято-Успенської лаври, та помолилися біля могили владика Юліана.

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ПРЕЗЕНТУЄ ЦЕРКОВНУ ІНТЕРНЕТ-КРАМНИЦЮ.

Духовно-пізнавальна література, презентаційні видання УГКЦ, довідники, мапи та путівники України, церковні календарі, а також товари церковного вжитку, ікони, свічки, аудіо- та відеодиски – все це можна придбати на сайті церковної інтернет-крамниці УГКЦ. Зручна навігація по каталогу дозволяє швидко та просто обрати бажаний товар для замовлення через сайт – www.shop-ugcc.com.ua.

У КОЗЛОВІ ВСТАНОВИЛИ ПАМ'ЯТНИЙ ХРЕСТ ГЕРОЯМ «НЕБЕСНОЇ СОТНІ»

У смт Козлів (Тернопільщина) встановили хрест на честь героїв «Небесної сотні». Меморіал споруджено стараннями місцевого пароха та декана Козлівського о. Романа Гука й вірних парафії. Автор мозаїки – о. Євген Андрухів, священник Івано-Франківської єпархії, який працював на мозаїками Патріаршого собору Воскресіння Господнього у Києві.

У перший день Великого посту до Гарнізонного храму святих апостолів Петра і Павла з пастирським

Владика Ігор зустрівся із капеланами

Капеланство займає особливе місце у житті Церкви та суспільства. І не випадково церковна влада приділяє цьому служінню посилену увагу, адже капелани працюють в надзвичайних умовах і з особливими людьми. Це, зокрема, військові, студенти, сироти та ув'язнені. Напередодні Великого посту відбулась зустріч Митрополита Львівського Ігоря із капеланами Львівської архiepархії.

В часі зустрічі, о. Степан Сус, синкел Львівської архiepархії у справах військових, студентів, дітей-сиріт та ув'язнених, представив архиєреєві працівників капеланських центрів, розповів про працю, яка ведеться у душпастирських структурах,

З нагоди випуску лейтенантів Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного до Гарнізонного храму свв. апп. Петра і Павла завітали випускники та офіцери військового закладу на

Свята Літургія на полігоні

У першу неділю Великого посту на Яворівському полігоні мобілізовані військові та офіцери ЗСУ взяли участь у недільній святій Літургії. Помолитися з бійцями прибули капелани о. Тарас Михальчук, о. Андрій Сіданич та бр. Юрій Балух. Військовики чисельно взяли участь у богослужінні, а також приступили до Святих Тайн Покаяння та Євхаристії.

По завершенні Божественної Літургії військові та душпастирі спільно помолилися за мир в Україні. Після молитви капелани подарували військовим вервиці, хрестики, молитовники «Господи, почуй молитву мою», які для захисників Батьківщини

У селі Сарни, що на Яворіщині, свято беруть пам'ять Героїв Небесної сотні. На зібрані кошти молоді тут споруджено меморіальну дошку «Небесна сотня», яку 22 лютого цілою громадою урочисто відкрили після Божественної Літургії на церковному подвір'ї.

Цього ж дня у Народному домі с. Любині, з ініціативи нашого настоятеля о. Богдана Грушевського та добродійки Христини Грушевської, відбувся вечір пам'яті Героїв Небесної сотні. У ньому взяли участь учні катехитичної школи парафії святого пророка Іллі, що в Сарнах, а також хор с. Любині та сини отця Андрія Дубана із с. Бунів. В рамках вечора пам'яті відбувся

Митрополит молився у Гарнізонному храмі

візитом завітав Високопреосвященний владика Ігор, Архiepіскоп та Митрополит Львівський. В часі відвідин владика відслужив Літургію Передосвячених Дарів. Архиєреєві співслужив о. Степан Сус, настоятель Гарнізонного храму та голова Центру військового капеланства ЛА УГКЦ. Наприкінці богослужіння о. Степан подякував митрополитові за пастирський візит та турботу. Відтак архиєрей разом із військовими капеланами та прихожанами храму відспівав церковний гімн «Боже великий, єдиний».

а також про обов'язки, закріплені за кожним капеланом. Зустріч проходила у форматі невимушеної розмови, з можливістю поставити запитання, отримати пораду та настанову.

У Гарнізонному храмі молилися молоді лейтенанти

чолі із начальником Академії генерал-лейтенантом Павлом Ткачуком. Тут Архiepіскоп та Митрополит Львівський Ігор відслужив молебень до Христа-Чоловіколюбця.

Після спільної молитви владика привітав молодих лейтенантів із закінченням навчання та побажав Божого благословення у несенні служби на благо українського народу. На завершення владика роздав випускникам молитовники «Молись і служи», а діти-сироти подарували захисникам Батьківщини жовто-блакитні стрічки, які виготовили напередодні разом із волонтерами «Руки допомоги» при Центрі опіки сиріт.

передали працівники, а також протизастудні ліки, закуплені працівниками Українського Біблійного Товариства.

На Яворіщині вшанували Героїв Небесної сотні

доброчинний ярмарок, де були реалізовані вироби, виготовлені руками молоді: витвори з бісеру, сутажу та інших матеріалів, а також випічка. Зібрані на цьому ярмарку кошти, як добродійні пожертви, були передані для допомоги дітям героя Небесної сотні Віталія Коцюби.

Оля МАРТИН

Поповнення в рядах церковних науковців

Протоігумен Львівської провінції отців-редемптористів о. Андрій Рак захистив свою докторську дисертацію з богослов'я (спеціальність – моральне богослов'я), над якою працював при «Леопольд Франценс Університеті» у м. Інсбрук (Австрія). Підтримати о. Андрія під час захисту до Інсбрука прибули українські співбрати. Захист був дуже вдалим, працю отця оціни-

ли на найвищий бал – «summa cum laude».

Після захисту та оголошення результату екзаменаційна комісія у складі керівника докторської праці о. Андрія й двох інших професорів та всі присутні привітали нового доктора богослов'я. Владика Михайло Бубній подякував професорам, а в їхньому імені – ректорату Інсбруцького університету – за

вишкіл хороших богословів для нашої Української Греко-Католицької Церкви, і тим самим – за їхню безпосередню причетність до її зростання та розвитку.

Відбулася зустріч у Школі духовності та євангелізації Львівської архієпархії

Як зазначив під час лекції о. Євген Станішевський, «праведність належить Богові. Людина, вражена первородним гріхом, має здатність через прогріхи віддалятися від Бога. Пізнати Бога так, як пізнав його ап. Павло, – завдання кожного християнина. Усвідомити безмежну Божу любов і милосердя допомагає читання Святого Письма та участь у Таїнствах Церкви, зокрема, Євхаристії і Покаяння».

Організатори Школи запрошують бажаючих стати учасниками цікавих роздумів на євангельські теми, які збагачують духовно та укріплюють у вірі.

У переддень Великого посту в монастирі святого Альфонса отців-редемптористів, що на вул. Замарстинівській у Львові, відбулася чергова зустріч у Школі духовності та євангелізації Львівської архієпархії. «Праведність, що від Бога по вірі» – саме таку назву мала ця зустріч.

Місії тверезості в с. Ямпіль Винниківського протопресвітерату

У Винниківському протопресвітераті продовжують відбуватися місії тверезості. Цього разу працівники руху «За тверезість життя» відвідали парафію Покрову Пресвятої Богородиці в с. Ямпіль. Місіонерів привітно зустріли парохіяни села разом із парохом о. Ігорем Грицунем.

Божевисту Літургію з нагоди місії відслужив о. Тарас Гадомський. По її завершенні о. Тарас звернувся до парафіян зі словом про тверезість, запропонувавши їм засоби для її дотримання. Зокрема, мова йшла про «Золоту книгу тверезості», за допомогою якої багато uzалежнених осіб позбулися своєї залежності, завдяки жертві їхніх родичів та близьких, які склали присягу на дотримання тверезого способу життя.

У храмі бл. Миколая Чарнецького відбулася св. Літургія за участю потребуючих, яка вже традиційно служить в третю суботу кожного місяця. Ще за півгодини до богослуження на Голосківський пагорб почали сходитися убогі.

Очолив св. Літургію отець-редемпторист Петро

Опісля всі присутні приступили до почитання мощей блаженного Григорія Лакоти, а також придбали спеціалізовану літературу.

З храму місіонери відправились до школи, де зустрілися з учнями 8-11 класів, провівши для них уроки на тему «Алкоголь та правда про нього».

Повідомив піддиякон Петро ЧАЙКОВСЬКИЙ

Година духовності для убогих

Ковальчук. Своїм служінням, ґрунтовною проповіддю та простим, батьківським лагідним ставленням він додав особливого спокою напередодні Великого посту. Літургію супроводжував співом хор «Слідами Херувимів» з храму свв. Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії.

Відтак своїми талантами програму доповнили учасники капели бандуристів Львівського національного університету ім. Івана Франка. У виконанні творчого колективу на шістнадцяти бандурах прозвучали пісні українських та зарубіжних композиторів.

Наприкінці зустрічі присутні мали можливість почути та побачити пізнавальну презентацію про бл. Василія Величковського, редемпториста, ознайомитися з його життям та служінням.

Після Літургії та заходу в цілому волонтери запросили потребуючих до монастиря св. Альфонса, щоб поділитися з ними їжею та гостинцями.

Кількома рядками

ВЕЧІР БОГОПОСВЯЧЕНИХ ОСІБ

У Сиропусну суботу в храмі св. Йосафата (м. Львів) відбувся вечір, присвячений покликанию до богопосвяченого життя. Після Вечірні слово до присутніх мав префект студентів-редемптористів о. Віталій Назар, який розповів присутнім, хто такі є богопосвячені особи та яка їхня роль у житті Церкви.

Відтак відбувся молебень до Богородиці перед іконою «Входу в храм Пресвятої Богородиці – Покровительки українського чернецтва», яка з 16 по 22 лютого перебувала у храмі св. Йосафата. Опісля про свій досвід покликання прихожанам розповів бр. Сяргей Ганчаров, який є родом із Мінська (Білорусь).

Завершився вечір переглядом фільму про богопосвячених осіб «Переобразити землю».

МОЛОДІ ГРЕКО-КАТОЛИКИ З ОДЕСИ КАТАЛАСЯ НА ЛИЖАХ В БУКОВЕЛІ

Молодь із греко-католицьких парафій святого апостола Андрія Первозванного та Архистратига Михаїла м. Одеси нещодавно змогла покататися на лижах в Буковелі. Таку поїздку вдалося здійснити завдяки старанням Молодіжної комісії Одеського екзархату УГКЦ та її новопризначеного голови о. Руслана Остафія, сестер із Згромадження Воплоченого Слова, морського капелана о. Олександра Смеречинського за сприяння голови Одеської обласної державної адміністрації та директора гірськолижного курорту «Буковель».

В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ БЕЗПЕРЕРВНО МОЛИЛИСЬ НА ВЕРВИЦІ ЗА МИР В УКРАЇНІ

Із 2 по 8 березня у храмі Зіслання Святого Духа УГКЦ в Івано-Франківську тривала безперервна молитва на вервиці до Пресвятої Богородиці за мир в Україні.

У СТОЛИЦІ ВІДЗНАЧИЛИ 200-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ о. МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО

4 березня в Національному академічному театрі опери та балету України імені Т.Г.Шевченка, за участю єпископа-помічника Київської архієпархії Йосифа (Міляна), відбулись урочисті заходи з нагоди 200-річчя від дня народження відомого композитора та священника Української Греко-Католицької Церкви о. Михайла Вербицького.

КИЇВСЬКА АРХИЄПАРХІЯ УГКЦ ПРИЄДНАЛАСЯ ДО ВЕЛИКОПІСНОЇ ІНІЦІАТИВИ ЕКОБЮРО

Неділею православ'я в Київській архієпархії УГКЦ стартувала Великопісна екологічна ініціатива «Екологічне навернення для порятунку створіння». Першими про ініціативу дізналися вірні парафії святого великомученика Юрія м. Васильків.

У ХАРКОВІ ПРЕЗЕНТУВАЛИ КНИГУ ОТЦЯ МИХАЙЛА ДИМИДА «КАМІННЯ МАЙДАНУ»

1 березня у Харкові відбулася презентація книги отця Михайла Димида та його доньки Климентії «Каміння Майдану». Зранку о. Михайло відслужив Святу Літургію у храмі святого Миколая Чудотворця м. Харкова спільно з владикою Василем (Тучапцем), екзархом Харківським УГКЦ, та парохом храму о. Миколою Семеновичем.

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИЙ СВЯЩЕНИК

СЛУЖИТИМЕ В КАПЛИЦІ МВС НА ПОЛТАВЩИНІ

Керівництво МВС у Полтавській області, на прохання військового капелана о. Максима Кролевського, передало в користування УГКЦ каплицю Архистратига Михаїла. Богослужіння відбуватимуться почергово зі священнослужителем УПЦ (КП).

В УГКЦ ВИГОТОВЛЕНО ЮВІЛЕЙНУ МЕДАЛЬ ПАТРІАРХА ЙОСИФА СЛІПОГО

З нагоди 30-х роковин смерті Патріарха Йосифа Сліпого випущено ювілейну медаль. На першій стороні медалі зображений усміхнений Патріарх Йосиф як духовний батько, що з радістю очікує своїх дітей. На другій стороні зображено хрест як символ страждань українського народу. На горизонтальному рамені хреста зображені два храми як символи його життєвого шляху: від родинного села Заздрості до собору Святої Софії в Римі. На вертикальному його рівні, де людина звернена до Бога, зображено шлях нашої Церкви: від собору Святого Юра до, згідно «Заповіту» Патріарха, собору Святої Софії в Києві. Напис «Per aspera ad astra» вказує на три рівні відчитання медалі: життєвий шлях Патріарха Йосифа, шлях нашої Церкви та народу.

ГЛАВА УГКЦ ВІДВІДАВ ДИПЛОМАТИЧНУ АКАДЕМІЮ ВАТИКАНУ

Глава УГКЦ Блаженніший Святослав відвідав дипломатичну академію Апостольської Столиці. Візит відбувся на запрошення архієпископа Жамп'єро Глодера, президента академії. Папська дипломатична академія є навчальною інституцією Апостольської Столиці, у якій навчаються священники для роботи в дипломатичному корпусі Ватикану. Серед студентів, які походять із різних країн, є також студент з України – о. Андрій Євчук, священник Бучацької єпархії.

НІМЕЦЬКІ ЄПИСКОПИ ПІДТРИМУЮТЬ УКРАЇНУ

Глава УГКЦ подякував Німецькій єпископській конференції за адекватну оцінку війни в Україні. Німецькі єпископи заявили, що анексія Криму суперечить міжнародним правовим відносинам, а поведінка Росії шкодить і становить небезпеку мирному порядку в Європі. Крім цього, стало відомо, що Міжнародні благодійні фонди «Карітас» і «Реновабіс» збільшили допомогу потребуючим в Україні.

БЛАЖЕННІШИЙ ЛЮБОМИР ПОДЯКУВАВ УСІМ ЗА ПРИВІТАННЯ

26 лютого Блаженнішому Любомирові (Гузару), Верховному Архієпископу – емериту, виповнилося 82 роки. З цієї нагоди на його адресу надійшло дуже багато привітань і побажань. Блаженніший Любомир висловив вдячність соборно через інформаційний ресурс УГКЦ.

У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ УЗАКОНЕНО СЛУЖБУ ВІЙСЬКОВОГО ДУХОВЕНСТВА

Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України пройшло міжвідомчі погодження та набуло чинності. Наказ Міністерства оборони України зареєстрований у Міністерстві юстиції України. Як повідомляв ІРС, створення капеланської служби передбачається не тільки у війську, але також у Національній гвардії та Державній прикордонній службі.

ЇДАЛЬНЯ ДЛЯ ПОТРЕБУЮЧИХ У КОЛОМІЇ

Понад 10 років при «Карітасі» Коломийсько-Чернівецької єпархії працює благодійна їдальня. Вона розрахована на самотніх перестарілих, людей без місця проживання, інвалідів, багатодітних та малозабезпечених сімей. Раз на день особа із цього переліку може прийти й отримати безкоштовний повноцінний обід. Загалом благодійна їдальня у Коломиї щодня безкоштовно годує близько півсотні людей.

СВЯЩЕНИКИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ ВІДБУЛИ ОСВІТНІ КУРСИ

Близько 130 священників Тернопільсько-Зборівської архієпархії 3 березня слухало освітні лекції у приміщенні Тернопільської духовної семінарії імені Патріарха Йосифа Сліпого. Зі вступним словом до них звернувся владика Василій Семенюк, Архієпископ і Митрополит Тернопільсько-Зборівський, який поділився враженнями від подорожі до Риму (Італія) у рамках візиту «Ad limina Apostolorum» та обговорив ініціативи на Великий піст й питання внутрішнього життя архієпархії.

На прохання Блаженнішого Патріарха Святослава відбулася його зустріч з Президентом України Петром Порошенком. Одною з головних причин зустрічі було питання можливого візиту в Україну Святого Отця Франциска, Папи Римського.

Як відомо, під час прощі єпископів УГКЦ до Апостольської Столиці, яка відбулася 16-21 лютого цього року, Блаженніший Святослав офіційно запросив Папу Франциска відвідати нашу країну. Своє запрошення відвідати Україну Папі передав також Президент нашої країни. «Тепер потрібно чекати на офіційну відповідь Апостольської Столиці», – зазначив у розмові з Президентом Блаженніший Святослав.

Однак неофіційні джерела вже рознесли звістку про те, що Папа Римський Франциск погодився відвідати Україну. Про це повідомив переговорник Центру сприяння звільненню заручників при СБУ Юрій Тандіт в ефірі 5-го каналу. «Я кілька днів тому повернувся з Ватикану, де ми зустрілися з Папою Франциском. Позавчора було вручено лист від Президента Порошенка із запрошенням, і він нам сказав, що він приїде в Україну. Тому хочу привітати

На Хмельниччині три конфесії об'єдналися у молитві за мир

У с. Оринин Кам'янець-Подільського деканату Тернопільсько-Зборівської архієпархії відбулася міжконфесійна молитва за мир в Україні. Організатором заходу виступив о. Василь Левицький, настоятель місцевого греко-католицького храму Різдва Івана Христителя.

Священик запросив на молитву священнослужителів різних конфесій села. На спільний молебень до Пресвятої Богородиці прибули священники Римо-Католицької Церкви та Київського патріархату з вірними. Зі словом до присутніх на богослужінні звернувся місцевий парох: «Важке випробування випало на долю українського народу. Неоголошена війна нікого не може залишити осторонь. Ріки крові, які щодня проливаються, плач матерів та дружин за своїми героями змушує нас залишити все і вимолювати в Бога прощення за наші гріхи

У катедральному соборі Преображення Господнього, що у м. Коломия, відбули свою чергову зустріч учителі християнської етики Коломийського району. Варто зазначити, що подібні заходи для вчителів проводяться двічі на рік. Цьогорічну першу зустріч присвятили 150-річчю від дня народження митрополита Андрея Шептицького.

Із доповіддю до вчителів звернувся декан Отинійський о. мітрат Василь Мельничук. Священик представив науковий потенціал митрополита та його вплив на виховання дітей і молоді XXI століття. Він, зокрема, зауважив, що все життя, діяльність і служіння митрополита Андрея опиралось

Патріарх Святослав зустрівся з Президентом України

українців з тим, що, швидше за все, Папа Римський Франциск, який молиться за мир у нашій країні, приїде до нас», – повідомив Ю.Тандіт.

Під час діалогу з Предстоятелем УГКЦ Петро Порошенко високо оцінив позицію Української Греко-Католицької Церкви та дії її представників як під час Революції гідності, так і під час проведення Антитерористичної операції. Ішлося про важливе служіння військових капеланів, різні соціальні ініціативи, які відбуваються як на рівні окремих єпархій, так і на рівні всієї Церкви.

У свою чергу, Блаженніший Святослав розповів про кроки, які робить УГКЦ на міжнародному рівні задля поширення правди про те, що відбувається на Сході України. Зокрема, він поінформував Президента про зустрічі з очільниками різних конгрегацій Ватиканської курії, які відбулися під час візиту «Ad limina Apostolorum».

Глава УГКЦ представив позицію нашої Церкви під час проведення АТО. Крім того, Блаженніший розповів про соціальне служіння для вимушених переселенців, яке від імені нашої Церкви здійснює «Карітас України». Соціальні працівники щодня надають допомогу близько сорока тисячам потребуючих.

На завершення зустрічі сторони констатували необхідність докладання всіх зусиль до того, щоб в Україні настав тривалий правдивий мир.

За матеріалами Департаменту інформації УГКЦ

та просити миру на українській землі».

По закінченні молитви священник розповів, що на спільну молитву громада УГКЦ збирається вже шостий місяць поспіль і запрошує усіх мешканців села. «Тут немає ні католика, ні православного, тут є лише християни, котрим не байдужа доля народу, в яких серце крається за невинно пролиту кров відважних синів України».

Прес-служба архієпархії

Вчителі вчаться навчати у митрополита А.Шептицького

на добрий фундамент родинного виховання і його подальшого навчання. Звертаючись до вчителів, доповідач наголосив словами митрополита, що виховання дітей та молоді є основою нашого майбутнього.

Відтак із доповіддю про необхідність читання Святого Письма до вчителів звернувся директор Коломийського дяківсько-катехитичного коледжу о. Захар Михасюта. Доповідач акцентував, що митрополит Андрей заохочував базувати навчання на Слові Божому: «Слуга Божий Андрей Шептицький радив вірним щоденно хоча б протягом короткого часу читати Святе Письмо у сімейному колі і тим самим одночасно виховувати у дітей любов до Божого Слова».

Вчителі християнської етики подякували доповідачам та запевнили, що неодмінно використають здобуті знання у своїй шкільній навчальній практиці.

Повідомив о. О.ГРИЦІВ

Глава УГКЦ і посол США обговорили сучасну ситуацію в Україні

На початку березня Блаженніший Святослав, Отець і Глава УГКЦ, зустрівся з Надзвичайним і Повноважним послом США в Україні Джеффри Р. Пайеттом на прохання останнього. Зустріч відбулася на території Патріаршого центру УГКЦ у Києві.

Під час розмови сторони обмінялися думками щодо сучасної ситуації в Україні. Пан Пайетт відзначив важливу роль УГКЦ у справі соціального служіння вимушеним переселенцям, пораненим, рідним і близьким загиблих воїнів.

Блаженніший Святослав зазначив, що саме в служінні потребуючим проявляється материнське обличчя Церкви. Він розповів про велику соціальну роботу, яку проводить «Карітас України», який щодня за різними програмами надає допомогу близько

сорока тисячам потребуючих. При цьому Предстоятель УГКЦ попросив пана Посла про сприяння тому, щоб громадяни нашої країни у цей важкий час не залишилися наодинці з гуманітарними проблемами. «Україна сьогодні потребує гуманітарної допомоги міжнародного співтовариства», – наголосив Глава УГКЦ.

Департамент інформації УГКЦ

У Києві молилися за Надію Савченко

тримку героїні, помолитись, аби Бог дав їй сили і здоров'я у цей нелегкий період.

Представники духовенства наголошували, що її подвиг вселяє віру і надію в наші серця. Проте зазначили, що вона зробила вже багато і зараз пора припинити голодування, аби зберегти життя і сили для перемоги.

По закінченні молитви зі словами подяки виступила молодша сестра Надії, додавши, що московська бранка щиро дякує всім за підтримку, відчуває її, і це надає їй сил для подальшої боротьби.

Варто згадати, що 2 березня президент Петро Порошенко присвоїв народному депутату, члену делегації у ПАРЕ Надії Савченко звання «Герой України».

За матеріалами РІСУ

У другу неділю Великого посту відбулась спільна молитва представників різних релігійних організацій за здоров'я Надії Савченко та найскоріше настання миру в Україні. Міжконфесійна молитва зібрала велику кількість людей у цей недільний день. Вони прийшли, аби висловити свою під-

Говорили про духовну спадщину митрополита А.Шептицького

У перший тиждень Великого посту в загально-освітній школі № 3 м. Жовкви проведено науково-практичну конференцію на тему «Вклад Андрея Шептицького у розвиток духовної спадщини українського народу», яку присвятили 150-річчю від дня народження митрополита. Захід організував районний відділ освіти спільно з епархіальною комісією освіти і виховання. Учасниками були вчителі, священнослужителі, представники громадських організацій Жовківщини. Вони, зокрема, розглянули такі підтеми: соціальне служіння митрополита Андрея; християнське виховання крізь призму вчення митрополита; Андрей Шептицький і благодійництво.

Від епархії слово мав о. Ярослав Петруха, декан Жовківський. Його промова була насичена ґрунтовною інформацією про життя, служіння і діяльність Великого Митрополита. Промовець завершив свій виступ такими словами: «За все своє життя митрополит Андрей стільки встиг зробити як для Церкви, так і для всієї української нації, скільки досі не зробив жоден церковний діяч. Його життя – це ціла духовна епоха. Тому сьогодні можемо посправжньому пишатися тим, що ми мали і маємо такого особливого Божого Провідника».

Прес-служба епархії

Подарунок військовикам від Митрополита Василя (Семенюка)

засіб та побажав військовим і медикам безпечно на ньому їздити.

Допомагали коштами придбати авто парафіяни храму святого Климентія Унівського УГКЦ з міста Франкфурт-на-Майні на чолі з о. Романом Ліркою, парафіяни храму святих Сергія і Вакха в Римі, а також вірні парафій УГКЦ в м. Венеція та м. Казерта (Італія). Частково були використані кошти з фонду допомоги армії, який діє в управлінні Тернопільсько-Зборівської архієпархії.

Після технічного огляду та дообладнання автомобіль служитиме потребам бійців, які несуть бойове чергування поблизу Маріуполя.

Прес-служба Тернопільсько-Зборівської архієпархії

Автомобіль швидкої допомоги марки «Форд» на потреби армії передав владика Василь (Семенюк), Архієпископ і Митрополит Тернопільсько-Зборівський. Транспортний засіб отримали представники Тернопільського батальйону територіальної оборони «Збруч». Архієрей освятив транспортний

СЕМІНАР ДЛЯ СВЯЩЕНИКІВ І МОНАХІНЬ У ЗАРВАНИЦІ

У Зарваниці відбувся семінар-тренінг для священників та монахинь Харківського, Одеського й Донецького екзархатів на тему: «Духовно-психологічний супровід осіб, що пережили психотравмуючі події». Кожен день розпочинався зі Святої Літургії та молитви. Також було відслужено панахиду за загиблими на Майдані та під час протистоянь на Сході України.

НЕДІЛЯ ПРОЩЕННЯ У ПРИЛУЦЬКІЙ ВИХОВНІЙ КОЛОНІЇ

У Сиропусну неділю, яку ще називають Неділею прощення, в'язнів Прилуцької виховної колонії для неповнолітніх відвідали капелан колонії отець Дмитро Горнакевич, волонтери з Києва Олексій та Олена, і семінаристи КТДС – брати Олег Климончук, Сергій Підтілов та Олег Карпенко.

ПРИ ПАРАФІЇ УГКЦ У КИЄВІ СТВОРЕНО ДУХОВНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР

При парафії Пресвятої Трійці на Оболоні створено духовно-психологічний центр. Новостворений заклад розпочав діяльність із благословення владики Йосифа (Міляна), єпископа-помічника Київського. У Сиропусну неділю відбулося перше зібрання, на якому провели тренінг «Любов передаємо через слово».

В КОХАВІНІ ПРОВЕДЕНО РЕКОЛЕКЦІЇ ДЛЯ ОСВІТЯН СТРИЙСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

З ініціативи комісії освіти і виховання Стрийської єпархії в Кохавині відбулися реколекції для працівників освітніх закладів, які знаходяться та терені цієї єпархії. Протягом реколекційного дня о. Володимир Груца виголосив дві духовні доповіді про «Божу педагогіку» та «мистецтво спілкування». На завершення реколекційного дня був відслужений молитовний чин на зцілення до бл. Миколая Чарнецького, благословення його мощами та намащення святою олією.

В ХОДОРОВІ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ГЕРОЯ УКРАЇНИ

У Ходорові відбулась вагома подія – відкриття та освячення меморіальної дошки Героя України, Героя Революції Гідності, командира Львівської брами Майдану Романа Точина. Чин освячення меморіальної дошки здійснили місцеві священники греко- та римо-католицької конфесій. Урочистості завершилися духовним гімном українців «Боже, великий, єдиний». У небо піднеслися жовто-сині кульки із написом «Герої не вмирають!»

У ЗАЗДРОСТІ ВШАНУВАЛИ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

У музейно-меморіальному комплексі Патріарха Йосифа Сліпого в с. Заздрість (Теребовлянщина) віце-ректор Тернопільської духовної семінарії імені Патріарха Йосифа Сліпого отець-доктор Михайл Пастух презентував слухачам свою книжку «Бог і Шевченко» та розповів про історію її написання. Презентація завершилася Шевченковою молитвою до Пресвятої Богородиці з поеми «Неофіти».

НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ ЗГАДУВАЛИ ПАТРІАРХА ЙОСИФА СЛІПОГО

В родинному обійсті Патріарха Йосифа Сліпого відзначили 123-тню річницю від дня його народження. Богослужіння та панахиду в каплиці Музейно-меморіального комплексу «Рідна хата Патріарха Сліпого» відслужив місцевий парох о. Андрій Козак.

Мандруючи Інтернетом

У ТУРЕЧЧИНІ ХРИСТІЯНСЬКІ СВЯТИНИ ПОВЕРТАЮТЬСЯ ДО СВОЇХ ВЛАСНИКІВ

У 2011 році консервативний ісламістський уряд видав декрет, яким ініціював прискорене повернення християнам та юдеям нерухомості, яка раніше їм належала і яка була конфіскована на початку ХХ століття. Це стало можливо завдяки закону, прийнятому в 2008 році. Так, вже передано 1014 будівель, а ще 150 перебувають у процесі передачі, – уточнюють джерела в турецькому уряді.

Немусульманські громади Туреччини об'єднані в 165 релігійних фондів, яким і належать ці спірні будівлі. Значна частина цих організацій – православні або вірмено-григоріанські.

Що ж стосується турецьких католиків, то для них реституція відбувається з набагато більшими труднощами, позаяк Католицька Церква латинського обряду вважається в Туреччині іноземною юридичною особою і не має таких прав, як, наприклад, православні чи вірмено-григоріани.

За матеріалами порталу КІРІОС

ГОСПОДЬ НЕ МАЄ СПОКОЮ І У КИВОТІ

У відповідь на осквернення десяти парафіяльних храмів єпархії, які були вчинені з жовтня 2014 по лютий 2015 р., єпископ французької католицької дієцезії Bellay-Ars Паскаль Ролан видав розпорядження про зберігання Святих Дарів поза межами всіх парафіяльних церков і каплиць єпархії. Як виняток, Святі Дари дозволяється залишити в скрині лише в тому випадку, якщо вона є надійно захищеним металевим релікварієм «з міцним замком».

У своєму декреті єпископ зажадав, щоб Святі Дари зберігалися в більш безпечних місцях, ніж вівтарі парафіяльних храмів, а дверцята табернакля (дарохранильніці) на вівтарних престолах церков єпархії щоб залишалися відкритими. Це для того, щоб потенційні кошунники бачили, що Євхаристійні Дари відсутні.

Святі Дари, додає єпископ, можуть бути повернуті в табернакль лише тимчасово – для здійснення чину поклоніння Євхаристійним Дарам, і то за умови достатньої кількості віруючих у храмі.

За матеріалами порталу КІРІОС

ЗНАХІДКА НА КОРИСТЬ ХРИСТІЯН В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ

Викарбувані на скелях хрести та імена християнських і біблійних мучеників відкрили в пустелі на півдні Саудівської Аравії французько-саудівська група археологів під керівництвом професора Фредеріка Імберта з університету Aix-Marseille в Марселі. За словами професора, хрести і написи є «найстаршою книгою арабів», написаною на скелях пустелі, вони є «картою діяльності арабів і християнства». Також професор вважає, що знайдені хрести не є єдиними, відомими з Південної та Східної Аравії, «однак, без сумніву, є найстаршими християнськими хрестами, датованими періодом близько 470 року».

Разом з ними знайдено багато текстів, розкритих на понадкілометровій віддалі, з цілою серією імен, написаних мовою, яку можна охарактеризувати як місцевий вид арамейської. Серед імен, виявлених між хрестами, є імена Мартад і Рабі, які також входять до списку імен мучеників з Наджрану у т.зв. «Книзі хім'яритів».

Це відкриття християнського коріння Саудівської Аравії є невідомим для влади цього краю, яка – як «сторож святих місць ісламу – Мекки і Медини» – не дозволяє існування на своїй території будь-якої іншої релігії. Раніше в подібних випадках влада королівства стверджувала, що йдеться не про ранньохристиянську, а поганську спадщину.

Папу Франциска номінували на Нобелівську премію

Папа Франциск увійшов до списку номінантів на Нобелівську премію миру. Святішого Отця

було висунуто на здобуття цієї високої нагороди за зусилля в боротьбі за соціальну справедливість та захист навколишнього середовища.

Ким було внесено таку пропозицію – невідомо, адже номінувати кандидатів у призери можуть тисячі людей, включаючи і парламентарів. Цьогоріч заявки приймалися до 1 лютого.

Лауреата цієї премії, розмір якої становить \$ 1,2 мільйона, буде оголошено у жовтні.

Відомо, що норвезький Нобелівський інститут не публікує

імен номінантів, однак експерти з Норвегії складають списки номінантів. За матеріалами ZN

Чи був замах на Папу?

Як відомо, на початку цього року Папа Франциск здійснив свою апостольську подорож до Філіппін. Її апогеєм стала св. меса, яку Папа звершив 18 січня ц.р. За підрахунками організаторів папського візиту, на цій Євхаристії разом зі Святішим Отцем молилися від 6 до 7 млн. людей з усього краю та з-за кордону. За повідомленнями інформаційних джерел, ця меса зібрала рекордну кількість вірних.

Однак лише тепер в італійських газетах з'явилася інформація про те, що під час апостольської подорожі Папи Римського до Філіппін його планували вбити терористи. Цей замах планувало екстремістське угруповання «Джемаа Ісламія», яке пов'язане з «Аль-Каїдою». Як повідомляє газета «Inquirer», терористи мали намір підірвати вибуховий пристрій на одній з вулиць в центрі Маніли, по якій їхав кортеж понтифіка.

Про це газеті стало відомо з висловлювань колишнього командира групи особливого призна-

чення Філіппін Гетуліо Напеньяса. За його словами, у підготовці до нападу був задіяний активний сьогодні на міжнародній арені терорист Марван.

У свою чергу, в президентському палаці Філіппін заперечують слова колишнього шефа поліції. Як повідомив газеті урядовий спікер, жодних повідомлень про можливий замах влада не отримувала, і загрозу можна вважати «мінімальною».

Папа-емерит залишає свою резиденцію лише на прохання Папи Франциска

Папа-емерит Бенедикт XVI залишає свою резиденцію лише на прохання Папи Францис-

ка. Інші запрошення він не приймає, – заявив в інтерв'ю «Corriere della Sera» архієпископ Георг Генсвайн, префект Папського дому та особистий секретар Папа-емерита.

11 лютого минуло два роки після оголошення папського зречення. Архієпископ Генсвайн зазначає, що Бенедикт XVI переконаний у правильності свого рішення. Церква потребує сильного керманіча, – додає папський секретар.

Архієпископ зізнається, що Папа-емерит почувається добре, однак часом йому надокучають ноги, що для цього віку характерне. Ізоляцію у ватиканському монастирі «Mater Ecclesiae» («Матір Церкви») архієпископ Генсвайн вважає наслідком рішення Папи Бенедикта. Він обрав монаше життя і так живе, повідомляє «Радіо Ватикану».

Визнання віри канцлера Меркель

Канцлер Німеччини Ангела Меркель склала публічне визнання своєї християнської віри.

З нагоди планованої на 21 лютого аудієнції у Папи Франциска у Ватикані, канцлер Німеччини Ангела Меркель дала інтерв'ю. Відповідаючи на запитання, яке значення для неї має віра, пані Меркель відповіла: «Я особисто належу до Лютеранської церкви, я християнка. Віра дає мені опору, орієнтацію і уповання, а в питанні, як керувати своїм життям, це для мене важлива справа. Дуже заспокоїливо знати, що вона допомагає мені зносити мить слабкості».

Згадуючи щораз то більшу секуляризацію Німеччини та інших західних держав, Меркель, як вихід, пропонує хорошу загальну релігійну освіту. На її думку, особливо важливо знати юдаїстичні корені та християнство, які значною мірою відобразилися в культурі Німеччини і Європи. Говорячи про іслам, який відносно недавно запусив коріння у Німеччині, то пані канцлер сказала, що потрібно «виявляти толерантність».

В інтерв'ю пані канцлер висловила своє розуміння позиції Папи щодо європейської політики з питання мігрантів і визначила її як «далеко незадовільну». Крім того, вона визнала, що Папа має рацію, говорячи, що віра не може бути сприйнята виключно як справа культури. «Ідеться не про якесь культурне представлення, оскільки віра стосується кожної людини окремо», – зазначила канцлер Німеччини.

За матеріалами: Gość Niedzielny CREDO

Чи дочекається Константинопольський патріарх?

Фото: Nikos Mavroukas / megali-ekklisia.blogspot.gr

Під час дискусії, що відбулася в «Укрінформі», глава Канадської української митрополії (у складі Константинопольського патріархату) владика Юрій (Каліщук) заявив, що Константинопольська патріархія готова допомогти православним українцям об'єднатися і чекає, коли до неї з цим проханням звернуться представники Церков і президент України.

Розповівши про свій нещодавній візит до Стамбула

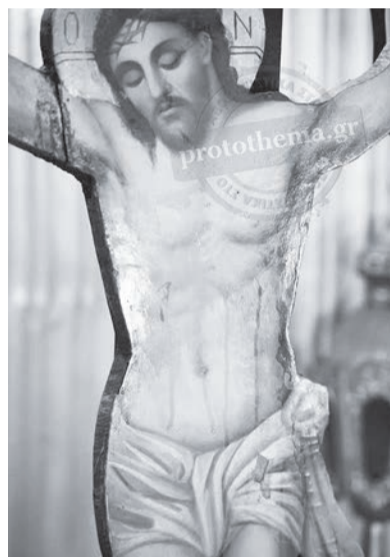
У грецькому селі поблизу Коринту замироточило Розп'яття

Увагу багатьох православних греків в останні дні привертає невелике село Аспокамбос поблизу Коринту. Згідно з повідомленням митрополита Коринтського Діонісія, в храмі цього села замироточило Розп'яття. Це Розп'яття було створене в минулому столітті, і воно постійно перебуває у місцевій православній церкві святого Миколая.

Глава Коринтської єпархії Елладської Православної Церкви відзначає, що масляниста липка рідина без запаху почала сочитися із Хреста, на якому зображено розп'ятого Ісуса Христа, після виборів до парламенту, що від-

булися в Греції 25 січня. Також митрополит Діонісій каже, що він планує поінформувати про митропочиве Розп'яття Священний Синод Елладської Православної Церкви. Водночас архиєрей також має намір запросити фахівців для того, щоб дослідити, що відбувається, з наукової точки зору.

Тим часом сільські мешканці стоять біля церкви, охороняючи її. Вони категорично не дозволяють винести Розп'яття з території храму, а також боронять ученим взяти зразки рідини, щоб відіслати її для аналізу в лабораторію.

Християни-новомученики із Єгипту

Нещодавно на інтернет-ресурсах було розміщено відео страти ісламістами в Лівії 21-го єгипетського християнина-копта, від чого здригнувся християнський світ. Як наслідок, патріарх Коптської

православної церкви Тавадрос II оголосив, що вбиті в Лівії бойовиками Ісламської держави (ІГ) копти зараховані до лику святих, і в їх честь буде побудований новий храм, – повідомляє католицьке агентство KAI. Днем пам'яті святих стане восьмий день коптського місяця амшір (15 лютого за григоріанським календарем), коли на інтернет-ресурсах було розміщено відео їхньої страти. Коптський тижневик «Watani» опублікував імена 20 з 21 загиблих жителів села Самалут (провінція Минья); ім'я одного мученика родом із села Аль-Ура поки що залишається невідомим.

Єгипетський уряд прийняв рішення побудувати храм на честь мучеників в селі Самалут. Влада пообіцяла виплачувати сім'ям загиблих щомісяця 1,5 тисячі єгипетських фунтів (трохи більше 172 євро; мінімальна заробітна плата в Єгипті становить близько 1200 фунтів на місяць).

У Ватикані посилюють заходи безпеки через загрозу терактів

Нещодавні атаки, яким піддалося видання «Шарлі ебдо» в Парижі, можуть бути вчинені й у Ватикані, – вважає Крістоф Граф, командувач Корпусом швейцарських гвардійців, що охороняють Ватикан. Через те на території Ватикану вирішено ввести додаткові заходи безпеки у зв'язку із загрозою терактів, повідомляють італійські ЗМІ.

«Атаки, яким піддалася будівля редакції «Шарлі ебдо» в Парижі, можуть бути вчинені й у Ватикані. Ми готові діяти, щоб упевнитися в безпеці Франциска, – говорить командувач. І продовжує: – Ми закликали всіх швейцарських гвардійців бути більш уважними та ретельно стежити за пересуванням людей».

Мандруючи Інтернетом

В АВСТРІЇ УЗАКОНИЛИ ВИХІДНІ ДЛЯ МУСУЛЬМАН В ДНІ РЕЛІГІЙНИХ СВЯТ

Парламент Австрії прийняв законопроекти, які регулюють життя мусульманської громади. Воно й не дивно, адже сьогодні в Австрії живе близько півмільйона мусульман, що становить близько 6% населення. Багато з них мають турецьке і боснійське походження.

Як повідомляє Російська служба Бі-Бі-Сі, один із законопроектів дозволяє мусульманам не виходити на роботу в дні релігійних свят. Також мусульманам в лікарнях і в'язницях буде дозволено отримувати духовну настанову від імамів.

Водночас до законодавства прийнято поправки, які обмежують іноземне фінансування мечетей та медрес (релігійні школи), чого раніше не було. Мусульманські лідери несхвально поставилися до законодавчих ініціатив і заявили про намір оскаржити їх у конституційному суді.

З КАНАДСЬКИХ СУДІВ ВИКЛЮЧАЮТЬ ПРАКТИКУ ПРИСЯГИ НА БІБЛІЇ

У канадській провінції Квебек в судах скасовують практику присяги на Біблії. В ім'я «секуляризму» та «культурного і релігійного розмаїття» християнська традиція виводиться з публічного простору, пише «L'Observatoire de la christianophobia».

Рішення ґрунтується на висновках Комісії з культурних відмінностей Бушар-Тейлор. Її експерти запропонували дозволити продовжувати складати присягу на Біблії лише християнам. Усім іншим, хто відмовляється від цієї практики, достатньо замість присяги зробити «урочисту заяву». Насправді ж виходить інакше. Так, деякі судді у своєму суді відмовляють у можливості присягати на Біблії навіть християнам.

В АРГЕНТИНІ НОВИЙ СТАДІОН НОСИТИМЕ ІМ'Я ПАПИ РИМСЬКОГО ФРАНЦИСКА

Чинний чемпіон Кубка Лібертадорес аргентинський футбольний клуб «Сан-Лоренсо» назве новий стадіон на честь Папи Римського Франциска, який є вболівальником команди.

У 1979 році через величезні борги перший стадіон клубу з Буенос-Айреса був проданий разом із землею тодішній військовій диктатурі Аргентини. Арену знесли, а на її місці побудували гіпермаркет. Тепер же цю будівлю хочуть перемістити і вже цього року розпочати будівництво нового стадіону. Уряд країни дозволив клубу повернути назад історичну землю. За попередніми оцінками, вартість стадіону складе 75 мільйонів доларів, а його вмістимість становитиме 40 тисяч глядачів. Арену назвуть «Папа Франциск». Зображення Папи – найзнаменитішого вболівальника «Сан-Лоренсо» – вже красується на фасаді тренувальної бази клубу. Не виключено, що щось подібне встановлять і на новому стадіоні.

СУД ПІДТВЕРДИВ ПРАВО ЮДЕЇВ МОЛИТИСЯ НА ХРАМОВІЙ ГОРІ

Юдеї мають право перебувати і молитися на Храмовій горі в Єрусалимі – таке рішення виніс окружний суд Єрусалима у відповідь на позов рабина і правозахисника Єгуди Гліка. Судді відхилили поліцейську заборону на відвідування Гліком Храмової гори, яка ґрунтувалася на тому, що рабин відкрито помолився в святині, що призвело до жорстоких сутичок з мусульманами, пише religion.ORF.at.

Суддя Малка Авів постановила, що заборона відвідувати Гліком Храмову гору є протизаконною. Вона присудила виплатити позивачеві збиток, еквівалентний 112 тис. євро, а також відшкодувати судові витрати в розмірі 33.500 євро. А завдання поліції – зробити можливим безперешкодний доступ євреїв на Храмову гору.

Глік назвав рішення суду «історичним». Попередньо ізраїльський Верховний суд теоретично підтвердив право євреїв молитися на Храмовій горі, однак питання безпеки судом вирішені не були.

Промова Папи Франциска до єпископів України з візитом *ad limina apostolorum*

**Ваше Блаженство,
Ваше Високопреосвященство,
дорогі Браття в єпископстві!**

Щиро вітаю вас у цьому домі, який є також і вашим домом. Вам добре про це відомо, тому що Наступник святого Петра завжди з братньою приязню приймав братів з України – країни, яка по праву вважається пограниччям між спадкоємцями святих Володимира й Ольги та святого Адалберта й великих каролінгських місій, але також і тих, які посилаються на святих Кирила й Методія, апостолів слов'ян. Але ще й перед цим існують передання, частково задокументовані, які згадують про святого апостола Андрія і двох Папів-мучеників – святих Климента та Мартина I. Отож, щиро вас вітаю, найдорожчі!

Я уважно розглянув ваші проблеми, які є чималими, як також ваші душпастирські програми. З довір'ям ввіряємо їх Божій і нашій Матері, яка над усіма чуває з ніжною любов'ю.

1. Як країна, ви переживаєте ситуацію серйозного конфлікту, який триває вже багато місяців і не перестає спричиняти численні невинні жертви та завдавати великі страждання всьому населенню. У цей період, як я запевняв вас при різних нагодах безпосередньо чи через кардиналів-посланців, я особливо близький з вами у моїх молитвах за загиблих та всіх, хто постраждав від насильства, благаючи Господа, щоб якнайшвидше подав мир, та із закликом до всіх зацікавлених сторін виконувати домовленості, досягнуті за взаємною згодою, та щоб був пошанований принцип міжнародного права; зокрема, щоб дотримувалося нещодавно підписане перемир'я та здійснювались усі інші зобов'язання, які є умовами для запобігання відновлення протистоянь.

Мені відомі історичні події, якими позначена ваша земля і які досі присутні у колективній пам'яті. Мова йде про питання, які, з одного боку, мають політичне підґрунтя, і на які ви не покликані давати безпосередню відповідь, але в них присутні також суспільно-культурні дійсності та людські трагедії, які очікуються вашого прямого й позитивного внеску.

В таких обставинах найважливішим є уважно вислуховувати голоси, які лунають з теренів, на яких живе люд, ввірений вашій душпастирській опіці. Слухаючи свій народ, ви дбаєте про цінності, які його характеризують: зустріч, співпраця, здатність долати протиріччя. Коротше кажучи: шукання можливого миру. Цю моральну спадщину ви вчинюєте плідною через милосердну любов, через

божественну любов, яка впливає із Христового серця. Мені добре відомо, що на місцевому рівні ви досягли особливих та практичних порозумінь між вами, як спадкоємцями двох законних духовних традицій – східної і латинської, – як також з іншими християнами, присутніми серед вас. Це, крім того, що є обов'язком, є також і честю, яку вам потрібно визнати.

2. На національному рівні, ви є повноправними громадянами своєї країни, і тому маєте право висловлювати, також у спільній формі, свою думку щодо її долі. Не в значенні підтримки конкретної політичної дії, але через вказування та ствердження цінностей, які становлять згуртовуючий елемент українського суспільства, наполегливо продовжуючи невтомно шукання згоди та спільного добра, навіть і перед обличчям важких та складних труднощів.

Свята Столиця є поруч з вами, також і при міжнародних організаціях, щоб допомогти їм зрозуміти ваші права, ваші турботи та справедливі євангельські цінності, які вас мотивують. Крім того, вона шукає, якими способами виходити назустріч душпастирським потребам у тих церковних структурах, які змушені рахуватися з новими юридичними питаннями.

3. Криза, яка спалахнула у вашій країні, як зрозуміло, мала важкі наслідки для життя сімей. До цього додаються наслідки отого помилково трактованого сенсу економічної свободи, який допустив формування вузької групи осіб, які надмірно збагатилися за рахунок переважної більшості громадян. Присутність такого явища, на жаль, різною мірою, забруднила також і державні установи. Це породило несправедливу бідність на щедрій та багатій землі.

Ніколи не втомлюйтесь представляти вашим співгромадянам зауваги, які підказує вам ваша віра та душпастирська відповідальність. Почуття справедливості й істини, ще перед тим, як бути політичним, має моральний сенс, і це є також одним із завдань, ввірених вашій пастирській відповідальності. Наскільки більше будете вільними служителями Христової Церкви, настільки більше, навіть у своїй убогості, ставатимете захисниками родин, бідних, безробітних, слабких, хворих, похилих віком пенсіонерів, інвалідів та евакуйованих.

Заохочую вас за Божою ласкою оновлювати свою ревність у зв'язанні Євангелія українському суспільству, і підтримувати одні одних в цьому через дієве співробітництво. Завжди майте погляд Христа, який, бачивши великі жнива, просив молитися до Господа, аби послав робітників (пор. Мт. 9, 37-38). Це означає молитися та дбати про покликання до священства і до богопосвяченого життя, й одночасно означає уважно дбати про формування духовенства та чернецтва до служіння якомога глибошому та органічнішому знанню віри серед Божого люду.

4. Крім того, хотів би поділитися з вами додатковими роздумами про взаємини між вами, браття у єпископстві. Мені відомі складні історичні події, які тяжіють над взаємостосунками, як також деякі аспекти особистого характеру.

Безсумнівним залишається той факт, що обидва єпископати є католицькими і українськими, хоч і у відмінності обрядів та традицій. Мені особисто прикро чути, що між вами існують непорозуміння та рани. Існує потреба у лікареві, а ним є Ісус Христос, якому ви обидвоє служите великодушно та від щирого серця. Ви – одне тіло, і як вам у минулому наголошували святий Іван Павло II та Венедикт XVI, так і я, у свою чергу, закликаю вас віднайти між собою спосіб прийняти один одного та великодушно підтримувати одні одних у ваших апостольських трудах.

Єдність єпископату, крім того, що дає добре свідчення Божому людові, вчиняє неоціненне служіння державі, як на культурному й суспільному рівні, так і передовсім – на духовному. Ви об'єднані у фундаментальних цінностях та вас поєднують найцінніші скарби, якими є віра та Божий люд. Тому вважаю надзвичайно важливими спільні зустрічі всіх Церков *sui juris*, що діють в Україні. І завжди будьте щирими, спілкуючись як брати!

Як греко-католики і як латинники, ви є дітьми Католицької Церкви, яка також і на ваших землях протягом тривалого часу зазнавала мучеництва. Нехай же кров ваших ісповідників, які заступаються за вас на небесах, стане для вас ще однією спонкою до справжнього сопричастя сердець. Об'єднайте ваші зусилля та підтримуйте одні одних, перемінюючи історичні події в привід взаємоподілу та єдності. Міцно вкорінені у католицькому сопричасті, з вірою та терпеливістю зможете далі вести єкуменічні заангажування, шукаючи зростання єдності та співпраці між усіма християнами.

5. Я впевнений, що ваші рішення, у згоді з Наступником святого Петра, зуміють взяти на себе очікування всього вашого народу. Заохочую всіх вас управляти ввіреними вам спільнотами, якнайбільше запевнюючи вашу присутність і близькість до священників та вірних.

Висловлюю побажання, щоб ви мали шанобливі та плідні взаємини з державними органами.

Закликаю вас бути уважними і турботливими до бідних: вони – це ваше багатство. Ви – пастирі стада, ввіреного вам Христом; завжди добре це усвідомлюйте, також і у ваших внутрішніх органах управління, які завжди слід вважати засобами сопричастя та пророцтва. У цьому значенні бажаю, щоб ваші наміри і дії завжди були спрямовані на загальне добро ввірених вам Церков. Нехай же в цьому, як це завжди було, вас провадить любов ваших громад, у тому ж Дусі, який підтримував святих апостолів, яких ви є законними наступниками.

Нехай же у вашій діяльності вас підтримує спогад і заступництво численних мучеників і святих, яких благодать Господа нашого Ісуса Христа зродила серед вас. А Материнський покров Пречистої Діви нехай утверджує вас на вашій дорозі до Христа, який надходить, скріплюючи ваші прагнення сопричастя та співпраці. Просячи вас молитися за мене, з любов'ю уділяю особливе Апостольське благословення вам, вашим спільнотам та дорогому українському народові.

Ватикан, 20 лютого 2015 року

За що молилися біля Нерукотворного лику Христа?

За приблизними підрахунками, до Нерукотворного образу Ісуса Христа, що перебуває у соборі святого Юра від 30 січня, приступило 200 тисяч осіб. Про що просили люди у молитвах перед святинею? Що спонукало численних вірян (багато з яких прибули сюди з інших областей) жертвувати своїм часом, комфортом, а іноді навіть здоров'ям? З якими сподіваннями та проханнями до Бога люди приходили до лику Христа?

Лариса, 40 років, корінна львів'янка, чекала понад 20 годин: «По-перше, я віруюча, з родини віруючих. Кажуть: «По вірі твоїй буде тобі дано». І в самої – болячки, хочеться зцілення, і хочеться щасливої долі та гарного майбутнього для донечки, щоби були здоровими батьки – мої і мого чоловіка, щоби в чоловіка все склалося. З тими мріями лягаєш і прокидаєшся; вимолюю про це в Бога, вірю, що єдиний, на кого можна поклати надії – це Господь Бог».

Леонід, 29 років, уродженець Львова, проживає у Дрогобичі, чекав 12 годин: «Спонукали мене мої хороші друзі зі спільноти «Рух Назаретських родин» у Дрогобичі. Для мене це – прочанство, місія, духовне єднання з Богом. Хочу випросити в Бога кохання, щоби складалося в особистому житті, за своє духовне здоров'я, за здоров'я нашої країни».

Марія, 22 роки, Яворівський район: «Ми почули, що тут є така свята ікона, яку рідко коли привозять до нас. І ми самі надумали приїхати, вистояти в черзі, щоби підійти, поцілувати... Маємо свої наміри, хочемо, щоби вони здійснилися. Така можливість випадає раз в житті, напевно».

Марія, 53 роки, Пустомити, у черзі – 10 годин: «Віра в те, що коли доторкнешся до образу, воно все-таки покращить життя – не тільки моє, а й моєї сім'ї, країни... Зараз такий тяжкий час, всі хочуть миру. І надія – тільки на Бога, тому що люди наразі безсилі».

Іра, 28 років, педагог, село Хлівчани Сокальського району, у черзі – понад 8 годин: «То – найбільша святиня, яка могла би бути в нас. Відбувши роботу, ми покинули все і приїхали. Не знаємо, чи нам вдасться потрапити. Маємо надію. Я навіть казала: хай не потраплю, але хоч відчую молитовний дух. Прохання багато. Як християнка, молюся щодень: за дітей, за чоловіка, за те, щоби бути добрим вчителем для дітей».

Микола, львів'янин, парафія

Різдва Пресвятої Богородиці: «Я так розумію, що спасіння не можна відкладати на потім. В середу, як тільки я почув новину про те, що привезуть чудотворний образ, вирішив: піду зразу, як зможу. Але так складатися обставини, що у п'ятницю не зміг, в суботу теж. В неділю ви-

сто це така святиня... тепер думаю про неї і з тими думками аж сльози котяться. Молилась за здоров'я своїх дітей, своєї сестри, свого чоловіка, щоби мир в Україні був. Знаю, що все це буде – бо інакше просто бути не може, раз це така велика святиня».

Чекала цієї миті дуже довго: мені було цікаво побачити таке світове явище».

Іван, 16 років, львів'янин, волонтер: «Я мав можливість сьогодні піти на дискотеку, але до мене підійшов отець з родинного дому «Покрова» і каже: є нагода піти до образу.

перше, я вагітна, два місяці (сміється). Хочу попросити в Бога, щоб дитина була здорова. Попросити за дитину, а далі... за країну, за всіх, щоби всі ми були щасливі і здорові».

Тетяна чи не єдина з опитаних детальніше цікавилася історією образу, його походженням. Розповідає, що шокована довжиною черги. «Я була в Єрусалимі, у храмі Гробу Господнього – там все дуже гарно організовано, люди проходять швидко. Нема таких черг, хоча ви розумієте, що туди масово приїжджають – автобусами, на екскурсії... Знаю трохи про образ, який сюди привезли: це Нерукотворний лик, одна з перших ікон, може, оригінал, але я думаю, що він був таки кілька разів перемальований з оригіналу. Датований, здається, IV століттям».

***

Біля мурів Святоюрського храму у ці дні було, як ніколи, людно і гамірно. Вірні принесли під церковні стіни свої тривоги, переживання, прохання і молитви до Бога – як за Україну, так і за власне, за особисте. А скільки з них так і не потрапили до храму, не витримавши багатогодинного вистоювання у черзі, холоду і втоми... Молитовний спокій і зосередженість змішуються із тривогою, панікою, роздратуванням: люди виснажені тривалим очікуванням та страхом не встигнути, не потрапити до храму, не приступити до образу. Людський галас і сум'яття залишають по собі прикрий осад. Скільки ж із цих людей прийшли сюди зі щирим наміром зустрітися з Богом, а скільки – щоби виконати ритуал, механічно торкнутися певної матеріальної речі і «зарядити» собі маленький образок «на пам'ять»? А скільки із них готові були досягти свого навіть хитрістю й ошуканством?

Тож якщо вам не вдалося потрапити у храм до Нерукотворного образу, не впадайте у відчай. Нехай для вас стануть вітхою слова отця Ореста Фредіни, пароха храму Різдва Пресвятої Богородиці: «Господь близько! І доступ Папі Римському, тобі і мені до Нього такий простий і легкий – це щира сповідь і щире Святе причастя». Хай усі щирі молитви і прохання до Господа будуть вислухані. І неважливо, були вони промовлені у величному храмі, біля ікони з самого Ватикану, чи у маленькій кімнатці десь на околиці. Бо «за вірою вашою дасться вам».

Опитували Катя СУДИН та Марія ЦАЙДЕР (dyvensvit.org)

На фото: Спас Нерукотворний, Святий Лик, Зображення з Едесси або Мандиліон, (що у перекладі означає «обрус»), «Хустка Абгара». Автор світлини: Mimmo Domenico Repice Roma, RM, Italia, знято камерою Canon EOS 5D. (Викладено 7 жовтня 2010 р. в інтернет-сервісі Google+ з позначкою «відкрито для всіх». <https://plus.google.com/114087694764660897655/posts>)

рішив – все, іду, хоча вже вечір. І пішов. Стояв буквально півтори години, потрапив до образу, помолвився, був дуже щасливий. Потім ще у вівторок вирішив піти просто на Літургію після роботи. Став посеред церкви, гарно помолвився і тільки тоді, вдвляючись в образ, відчув ту благодать Божу».

Мирослава, 32 роки, село Саджавка Надвірнянського району на Івано-Франківщині, чекала понад 16 годин: «Про-

Таня і Марія, 22 роки, село Лісний Хлібичин Коломийського району на Івано-Франківщині, чекали 14 годин: «Ми просто хочемо, щоб був мир в Україні, щоб більше не гинули наші хлопці, мами щоби не плакали, і щоби все в нас було добре. Ми прийшли помолитися за Україну». «Мене проїняли очі Христа, – додає Таня. – Я не встигла добре роздивитися образ, але зразу глянула в очі – і наче мурашки по шкірі пробігли.

Я спершу навіть не дуже хотів, але отець сказав, що така можливість буває раз на все життя – побачити цей образ, побути з Богом, попросити про щось, перепросити, помолитися. І я з радістю поїхав, бо для мене Ісус більш дорогий, ніж якісь танці. За життя я зможу потанцювати ще багато разів, а така можливість побути з Богом випадає дуже рідко».

Таня, 27 років, львів'янка, у черзі – понад 6 годин: «По-

ЛІТУРГІЙНІ КНИГИ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ

Християнське богослужіння започаткував сам Господь Ісус Христос під час Свого земного життя, власним прикладом ревної і частой молитви та багатьма настановами навчаючи Своїх учнів-апостолів правдивой прослави небесного Отця. Також на постійній спомин про Себе Христос зоставив Тайнство Євхаристії для тих, які увірують в Нього і охрестяться в Його ім'я. Святі апостоли пильно зберегли заповідь Спасителя, розвиваючи особливе християнське богочитання, у центрі якого є Христос, Син Божий, єдиний правдивий Священик, який дарує спасіння всьому світові.

Первісні християнські богослужби звершувались апостолами та їхніми учнями як спонтанне наслідування Тайної Вечері та синагогальних зібрань. З плином часу такі ранні відправи вдосконалювались, видозмінювались і доповнювались, збагачуючи християнську літургію новим духовним змістом і красою. Про її порядок та внутрішнє наповнення після апостолів подбали святі отці й церковні письменники, які, опираючись на твердому фундаменті Божого об'явлення та апостольського передання, доповнювали і формували молитву Церкви, упорядковуючи старі та укладаючи нові молитви і встановлюючи чин-порядок літургійних відправ.

Так століттями творились наші літургійні книги, вбираючи у себе досвід спілкування з Богом найкращих і найвизначніших християн. Між авторами нашого богослужіння відомими є ієрархи, священики, ченці й черниці, царі та звичайні миряни, які були віддані Господеві і Його Церкві, навчаючи вірних жити, молитися, славити й оспівувати Бога, єдиного у Святій Тройці, що покликав людину до спілкування з Собою, очікуючи на її добровільну відповідь.

Сучасні літургійні книги традиційно ділять на дві категорії: книги, вміст яких повністю або частково взятий зі Святого Письма, зветься священнобогослужбовими, натомість книги, укладені спеціально для звершення християнських богослужінь, зветься церковно-богослужбовими.

СВЯЩЕННО-БОГОСЛУЖБОВІ КНИГИ

Євангеліє (грецьк. Εὐαγγέλιον – блага вість) – збірник чотирьох Євангелій від Матея, Марка, Луки та Йоана, призначений для літургійного вжитку. Богослужбове Євангеліє ділиться на невеликі уривки – перикопи або за-

чала, які читаються насамперед на Божественній Літургії, а також під час звершення святих таїнств, молебнів, різних освячень і благословень та деяких відправ добового кола.

Первісно Євангеліє під час богослужінь читалось у вільному виборі – уривок тексту вибирав той, хто виголошував благовість. Згодом виробився принцип тематичної вибірконості євангельських фрагментів, а також послідовності читань протягом певного часу. Ці два принципи й зараз поєднані у сучасній практиці читання Євангелія на богослужіннях, оскільки тематичність читань прив'язана головним чином до місячного циклу літургійного року (тобто до нерухомих празників та днів пам'яті святих), а послідовність має безпосередній зв'язок з пасхальним рухомим колом (щодень від Великодня аж до Страсного тижня).

Читати Євангеліє під час богослужінь можуть тільки представники вищого клиру – єпископи, священики і диякони. За давнім звичаєм, під час слухання Євангелія вірні схиляють голови, стоячи наче учні перед Божественним Учителем, приймаючи Його поучення. Богослужбовій книзі Євангелія віддається велика пошана: вона зберігається увесь час на престолі, її коштовно оздоблюють, обкаджують, цілують, носять під час хресних ходів. Таким чином Церква підкреслює свою віру в Господа Ісуса Христа, Який і нині дійсно присутній через Своє слово у кожному літургійному зібранні вірних.

Звичайно у сучасній літургійній практиці використовують Євангеліє, яке містить увесь текст чотирьох

Євангелій у порядку Нового Завіту із зазначеними на полях зачалами і вказівками, коли яке читати. Така книга зветься повним Євангелієм. Рідше трапляються т. зв. Євангелія апракос – (грецьк. ἀπρακος – неробочий, святковий) або Євангелістарії (грецьк. Εὐαγγελιστάριον) – збірники, у яких зачала розташовані згідно порядку їх читання протягом пасхального і місячного періодів церковного року.

Окрім самого євангельського тексту богослужбове Євангеліє обов'язково містить покажчик читань рухомого пасхального циклу і календар (місяцеслов) цілого року з приписами про читання Євангелія зачал у неділі, свята і будні. Також додаються вказівки щодо зачал на всяку потребу, під час служіння святих таїнств тощо. Інколи вміщені також окремо зібрані Євангелія, що читаються на богослужіннях Великого четверга і Страсної п'ятниці.

Апостол (грецьк. Ἀπόστολος – посланець) – літургійний збірник Діянь святих апостолів, соборних послань

«Апостол» надрукований у 1573 році Іваном Федоровичем у Львові

та послань святого апостола Павла. Подібно до Євангелія, Апостол також ділиться на зачала, які читаються щодня на Літургії протягом пасхального та місячного циклів року, а також під час таїнств, треб і т. ін. Апостоли, як і Євангелія, бувають повні – згідно з новозавітним текстом – і апракос чи Праксапостоли (грецьк. Πραξάπостоλος) – з послідовно укладеними зачалами.

Апостол під час богослужінь має виголошувати читець, тому й сама літургійна книга орієнтована саме для вжитку читців та співців: окрім покажчика рухомого циклу, місяцес-

лова і вказівок про читання на різну потребу, містить також змінні частини Божественної Літургії на свята, неділі і будні: антифони, тропарі з кондаками і богородичними, прокімени, алилуарії та причасні. Звичайно наприкінці книги додається короткий чин Божественної Літургії – тільки ті фрагменти, що співає хор.

Псалтир (грецьк. Ψαλτήριον – струнний щипковий музичний інструмент) – старозавітна книга 150 молитовних гімнів, які виконували у супроводі музики; звідси походить і їхня назва – псалми. Псалтир дуже рано почав

«Псалтир» Львівська друкарня 1786 р.

вживатись у християнському богослужінні, ставши улюбленим пісенником і молитовником перших християн, тому й зараз псалми є частиною майже кожної літургійної відправи.

Єврейський Псалтир оригінально був поділений на п'ять книг, натомість у східнохристиянській традиції літургійних поділів було декілька. Зараз на богослужіннях використовується палестинська структура Псалтиря: всі псалми поділені на 20 катизм (грецьк. κάθισμα – сидіння; під час співу псалмів ченці звичайно сиділи), які у свою чергу діляться на три «слави», оскільки кожна з трьох частин катизми закінчується славослов'ям «Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові, і нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінь». Також «слави» називаються антифонами (грецьк. ἀντίφωνος – протиголосник, перемінний спів), оскільки псалми співались почергово двома хорами, часто з приспіваними між стихами.

(Далі, у наступному числі «Метри»)

СІМ ШЛЯХІВ ХОРОШОГО ПОСТУ

нашого прагнення до переображення, воскресіння у Христі. І, тим не менш, піст – це особливий час, який вимагає від нас особливої дисципліни і зібраності.

Ми нерідко починаємо цей час із найправеднішими і найпрекраснішими намірами. Так хочеться переживати його майже як монахи, постійно перебуваючи у пості й молитві. Прямо-таки бачиш себе отцем-пустельником або женою непорочною, що розмірковують про Божу велич... І нерідко перший тиждень Великого Посту вдається прожити на ентузіазмі та силі волі. А потім звичайна людська слабкість дедалі більше дається взнаки.

Звісно, кожен має свої шляхи подолання спокус і дотриманні вірності прийнятим на піст постановам; але ми б хотіли поділитися тими сімома шляхами, які допоможуть зробити наш піст більш плідним.

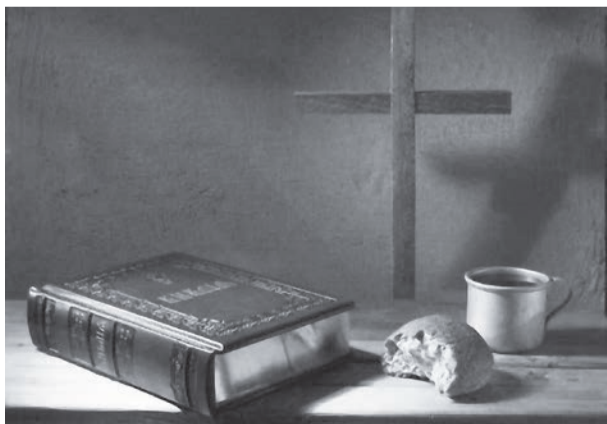
1. Чіткий план

Найчастіше (бо це найпростіше) піст починають із добрими намірами, які вже до другого тижня стануть благими бажаннями, а до третього – приємними спогадами. Тому потрібно чітко визначити, що ви будете робити. І навіть записати свої наміри на спеціальному листочку. І ще одна порада: вибирайте те, що можете виконати. Нерідко ми ставимо перед собою воістину амбітні цілі з підкорення духовного світу... Але краще обрати простий і скромний спосіб посту, справи, які можна буде виконувати щодня, щоб вони вписалися в наше повсякденне життя, не руйнуючи його.

2. Духовна література

Чимало святих закликають нас не залишати духовного читання. Піст – відповідний час, щоби ввести цю практику в життя. Читання Святого

(Далі, у колонці на сторінці 15)

Великий Піст – це особливий час покаєння й аскетичних подвигів. Ми стаємо до бою з нашими пристрастями і бажаннями, і, зрештою, з дияволом, який намагається керувати цим світом. Наша мета – набутти чисте серце, здатне сприйняти радість свята Воскресіння Господнього, Великодня – найвеличнішого і центрального свята літургійного року.

У певному сенсі Великий Піст – це маленьке відображення всього нашого християнського шляху,

ПІЗНІ ПОКЛИКАННЯ ДО СВЯЩЕНСТВА — НАСТУПНИЙ КРОК РОЗВИТКУ УГКЦ

Питання так званих пізніх покликань до священства в Українській Греко-Католицькій Церкві порушувалося неодноразово, стаючи не лише темою частих приватних розмов вірян, а й предметом обговорень на різноманітних конференціях, з'їздах як на місцевому, так і на загальноукраїнському рівнях. Ба навіть більше: кілька єпископських синодів знову і знову поверталися до цієї проблеми, намагаючись визначитись, що робити з пізніми покликаннями та чи потрібні вони Церкві взагалі. Розглядали питання створення окремої семінарії для одружених кандидатів. Але чи то через нестачу коштів, чи через брак волі всі ці засідання так і закінчилися нічим. Роки минають, а хура й досі там.

Чи існує пізнє покликання?

Як із богословської, так і з біблійно-історичної точок зору, термін «пізнє покликання» мусив би вважатися оксюмороном – дивним і безпідставним комбінуванням двох аж ніяк не дотичних слів. Адже покликання як таке не може бути пізнім – воно або є, або його нема. Христос кличе людину до служіння саме тоді, коли вважає за потрібне, не дивлячись на вік свого учня і життєві обставини, в яких той перебуває. Отже, якщо Христос покликав когось до священства, то Церква має перед своїм Господом зобов'язання це покликання здійснити, навіть якщо десь-колись такого не практикували. І якщо Церква цього завдання не виконає, то Господь з неї спитає.

Варто згадати якості пресвітера, які перелічує в одному зі своїх послань апостол Павло (до речі, також покликаний нібито «пізно»). Кандидат у пресвітери, з його слів, мусить бути однієї жінки чоловік, чесний, тверезий, гостинний, здібний навчати, не грошолоб, який виховав своїх дітей у Господі, має добрі рекомендації від «зовнішніх» і добре дбає про свою родину. «Бо хто не вміє рядити власним домом, як буде дбати про Церкву Божу?» (1Тим. 3,5). Зрозуміло, що всі ці якості може мати лише людина зріла, сімейна, а отже, апології та пояснень потребують радше ранні покликання до священства недосвідчених у житейських справах юнаків, аніж випробуваних сім'єю та часом зрілих чоловіків.

Саме слово presbyteros у перекладі з грецької означає «старійшина», тобто доросла, авторитетна людина, яка вже чогось досягла у житті і

може, спираючись на власний досвід, навчати інших.

Чи були в історії Церкви пізні покликання?

Господь Бог не раз кликав до служіння немолодих сімейних чоловіків, починаючи з Авраама та Мойсея і закінчуючи апостолами та Святими Отцями всіх часів. Вони яскраво й наочно показали, яким може бути служіння пізніх покликань. Тож перед тим, як розмірковувати про доцільність прийняття одружених та зрілих осіб до семінарії, згадаймо цих достойників.

Почнімо із самого Ісуса Христа, якого в нинішніх реаліях можна віднести до осіб пізнього покликання. Від відмови до вступу в семінарію і свячень його міг би урятувати хіба що неодружений стан. Іншими прикладами знакових пізніх покликань є життя і служіння святого Августина, святого Амвросія Медиоланського (зрілий та навіть нехрищений, він був покликаний до єпископства), Ігнатія Лойоли, святителя Петра Могили, а також Іпатія Потія та Мелетія Смотрицького. Ближчими до нашого часу є єпископ і лікар Лука Войно-Ясенецький, митрополит Антоній Сурожський, Сергій Булгаков, Георгій Флоровський, Микола Афанасьєв. Це люди, без яких важко собі уявити православне богослов'я ХХ століття. Але майже всі вони навряд чи стали б такими

Одним з перших випускників програми з пізнього покликання є священник Тарас Желінський

продуктивними богословами, якби свого часу їх не рукоположили на пресвітерів.

Чи потрібні Церкві пізні покликання?

Навіть якщо все у церковному житті було б ідеально розвинуте, всі «вакансії» зайняті, не існувало браку покликань, то й тоді не можна було б гордувати тими, кого Христос хотів задіяти в тому чи тому служінні.

Насправді зараз ситуація у світі така, що в більшості країн охочих стати священниками і цілком присвятити

себе служінню Церкві щороку меншає – секуляризація та десакралізація роблять свою справу. І така тенденція лише посилюватиметься. В Україні ми це також відчуваємо, об'єктивних чинників, які могли би найближчим часом щось кардинально змінити, поки що не видно.

Незважаючи на чималу кількість семінаристів, які щороку завершують студії в шести українських семінаріях, у центрі, на сході та півдні України й далі бракує священників, бо більшість випускників категорично не хочуть туди йти: парафіан мало, пожертв обмаль, храмів переважно немає, а ще час від часу в мас-медіа з'являються прикри повідомлення про вороже ставлення до греко-католиків православних братів.

Цю ситуацію цілком (чи бодай частково) можна було б покращити завдяки зрілим кандидатам до священства, які походять з тих теренів, знають ментальність тамтеш-

ім мовою. В часи витіснення християнства на маргінес повсякденного життя такі якості украй важливі.

По-друге, зрілі люди, окрім духовної, здобудуть ще й світську освіту. Вивчатимуть різні «секулярні» науки, опанують якийсь фах, що, знову ж таки, допоможе їм бути більш зрозумілими для оточення, надасть їхнім словам та порадам більшої ваги в суспільстві. У російській Церкві нині багато священників, які мають кандидатські, навіть докторські ступені в таких науках, як історія, філологія, фізика, медицина, що дозволяє їм, вже як людям ученим, авторитетно говорити про правдивість християнського віровчення та його цінності. Здобути таку освіту вже діючому священнику практично неможливо.

По-третє, перевагою пізніх покликань до священства у багатьох випадках є досягнутий кандидатами матеріальний добробут, дорослі діти, наявність автомобіля, власного житла і т. д., що значно зменшить навантаження на парафіяльний та єпархіальний бюджети. Комуś це може здатися несуттєвим, але в умовах надзвичайно обмежених фінансових ресурсів парафій у південних та центрально-східних областях України навіть незначне скорочення витрат дуже бажане, корисне.

І, нарешті, взяття на служіння кандидата з того регіону, в якому він потім буде священником, не лише забезпечить йому більшу довіру та розуміння тамтешніх жителів, а й переконає місцевого ієрарха у його лояльності та вірності своєму екзархату чи єпархії. **Якою мусить бути формація**

Семінарійна формація пізніх покликань не може бути такою ж, як ранніх. Сімейних людей негоже на тривалий час розлучати з родиною, тому для таких кандидатів треба створити належні умови й адаптовану навчальну програму.

В Українській Православній Церкві семінарії мають заочні відділення, на яких

одружені чоловіки, майбутні священники, можуть здобути пасторально-богословську освіту, не покидаючи своїх сімей надовго. Звичайно, це ускладнює поглиблене вивчення програми, але за наявності бажання і хисту здатне забезпечити мінімально необхідний рівень підготовки.

Що стосується греко-католицьких семінарій Америки і Канади, то за останні десятиліття майже всі покликання до священства осіб, які у них навчаються, можна вважати пізніми. Там майже ніхто не йде вчитися на священника одразу ж після закінчення школи, тому тамтешні єпископи подбали про можливість вступу і навчання зрілих та одружених кандидатів. У деяких семінаріях є гуртожитки для сімейних, а в деяких одружені студенти разом із родинами мешкають у винайнятих квартирах неподалік і щодня приходять на студії.

В Україні навчальна інфраструктура для осіб пізніх покликань частково наявна. При УКУ вже не один рік успішно діє Катехитично-педагогічний інститут, в якому заочно здобувають якісну богословсько-пасторальну освіту катехити. На першому етапі кандидатів до священства цілком можна було б скеровувати сюди, а потім додавати ще рік спеціального семінарієного вишколу, протягом якого студенти добирали б специфічні священницькі студії та практикувалися. Це було б успішним поєднанням як закордонного греко-католицького, так і вітчизняного православного досвіду і вже найближчим часом без особливих додаткових витрат і труднощів створило б умови для реалізації Христових покликань до служіння його Церкві.

Богу дякувати, тепер наша Церква має чимало як ранніх, так і пізніх покликань до священничого служіння. І якщо про перші ми подбали, то другі занедбали. Такий стан речей не можна вважати прийнятним, бо він не відповідає Господній волі. І якщо ми негайно не вирішимо цієї проблеми, то вже у недалекому майбутньому втрачимо як перших, так і других. Матимемо таку ж ситуацію, як у Північній Америці: чудові семінарії з чудовими викладачами стоять напівпорожні, чекають «нової ери» – ери, яка може ніколи не настати...

Михайло Вербицький – символ нашого національного відродження в Галичині, – М.Леонтович

4 березня у світі відзначають 196-ту річницю від дня народження Михайла Вербицького – священика, композитора, хорового диригента, автора гімну «Ще не вмерла Україна» та громадського діяча.

Михайло Вербицький народився 4 березня 1815 року в селі Явірник Руський неподалік Перемишля в сім'ї священика, а помер 7 грудня 1870 року, похований в селі Млини на Яворівщині (тепер Польща). Коли композитору було 10 років, помирає батько, ним та його молодшим братом заопікується далекий родич єпископ Іван Снігурський. На той час в Перемишлі жили і працювали визначні представники української духовної еліти, зокрема, Йосиф Левицький (1801-1860) – автор і видавець першої в Галичині української граматики (1834), композитор-священик Іван Лаврівський (1773-1846), просвітителі Іван Могильницький (1777-1831) – борець за викладання в народних школах рідною мовою, за самотність та етнічну єдність українського народу.

З метою розповсюдження українського слова владика Іван Снігурський заснував друкарню, а також дбав про піднесення рівня церковного співу. З його ініціативи у Перемишлі був заснований в 1818 році дяковчительський інститут, а також владика був меценатом катедрального хору і музичної школи при ньому. Саме в цій школі М.Вербицький одержав ґрунтовні знання з теорії музики та композиції у чеського музиканта Алоїза Нанке. Згодом Михайло вдосконалює свою музичну освіту приватно у Франца Лоренца, також чеха за національністю. Стосовно стану хорового співу в школі сам Вербицький згадував: «... школа стала консерваторією в мініатюрі, а хор дорівнював добрій опері, і, здавалося, що в Європі, крім трьох відомих категорій музики – німецької, італійської та французької – існує ще четверта категорія – українська».

Ще за життя Вербицький здобув визнання як творець улюблених і популярних хорів, солоспівів і театральної музики. Цьому сприяли пісенний характер мелодики, гомофонно-гармонічний тип викладу, використання фольклорних мотивів, зокрема, коломийкових. Значного поширення набув патріотичний хор «Тост до Русі», а також інші чоловічі акапельні хори: «До зорі», «Думка», «Поклін» та інші. Новаторство хорової музики Вербицького як фактора національного культурного відродження полягає насамперед в тому, що він використовував

Продовження у колонці на стор. 13

Літургійним посудом зуться речі, спеціально виготовлені чи застосовані для відправи християнського богослужіння. Церква зве їх свястими, вказуючи такою назвою на важливість того діла, до якого їх застосовують, а також на те, що ці речі не можна ніде і ніяк інакше використовувати, як лише до літургійних відправ. Увесь церковний посуд умовно можна поділити на кілька великих категорій: посуд, що використовується під час приношення Євхаристії; посуд, який вживається під час інших богослужінь; посуд, який вживають при архиєрейських відправах.

ЄВХАРИСТІЙНИЙ ПОСУД

Чаша – кругла посудина для пиття на підніжкові. Чаша використовується при служінні Божественної Літургії: до неї на проскомидії вливають вино і воду та покривають покривцем; під час Великого входу її переносять на престол; під час молитов анафори розведене вино у чаші перемінюється на Кров Господню; після роздроблення Святого Агнца до чаші вкладається його частка і вливається гаряча вода – т. зв. «теплота»; з чаші причащається духовенство Святої Крові і до неї згортають освячений Хліб – Христове Тіло; з чаші причащають вірних Святими Христовими Тайнами; чашу після причастя переносять на жертвник, де дякон споживає з неї решту Святих Дарів. Унаочнює собою чашу з вином, яку Ісус Христос подав Своїм учням на Тайній Вечері: «Потім (Ісус) узяв чашу, воздав хвалу і подав їм, кажучи: Пийте з неї всі, бо це кров моя (Нового) Завіту, яка за багатьох проливається на відпущення гріхів...» (Мт. 26:27-28). Чаша виготовляється звичайно із коштовних (золота, срібла) чи інших металів, які не окислюються, або лише покривається позолотою.

Дискос – кругла металева тарілка, звичайно із підніжком. Дискос вживається на Божественній Літургії: на проскомидії на ньому покладають і заколюють святого Агнца – частину просфори, яка символічно відображає Христа, непорочного Агнца Божого; побіч Агнца на дискос покладають час-

ЛІТУРГІЙНИЙ ПОСУД

тиці за живих і усопших – символ усієї Церкви: небесної і земної; наприкінці проскомидії дискос покривається звіздицею і покривцем; під час Великого входу його переносять на престол; під час анафори хліб на дискосі перемінюється на Христове Тіло; перед причастям священнослужитель роздроблює Агнца на частини і вкладає разом з іншими частицями до чаші. У дискосі вбачають символ ясел, в яких возліг Христос при своєму Різді. Дискос виготовляють із коштовних металів чи визолочують, подібно як і чашу.

Звіздиця чи зірка – дві схре-

щені металеві дуги, якими покривають Святий Хліб на дискосі. Практичний її вжиток – забезпечення Хліба на дискосі від перемішування під час покривання покривцем. Під час проскомидії звіздицю розгортають над дискосом; перед освяченням Дарів дякон постукує нею об край дискосу при виголосі священика «Переможну пісню співаючи, викликаючи, взиваючи і промовляючи». Символічно вона вказує на зорю, яка засяяла над віфлеємським вертепом, вказуючи на Спасителя світу: «...Зоря, що її (мудреці) бачили на сході, йшла перед ними, аж поки не підійшла й не стала зверху, де було дитятко» (Мт. 2:9). Зірка виготовляється із тих самих матеріалів, які і чаша й дискос.

Копіє – невеликий металевий ніж, гострий з двох боків. Під час проскомидії копієм вирізають із просфори Агнца (якого надрізають хрестовидно і проколюють з правого боку – як унаочнення сказаного про пробиття Христового боку) та частини за живих і усопших. Також у деяких Требниках є Чин, який священик творить над страждаючим від недуги зі святим копієм: на проскомидії він освячує копієм воду, якою згодом помазує хворого. Символічно вказує на спис, яким воїн пробив ребра розп'ятого на хресті Господа: «... Один з вояків проколов йому сплоском бік. І потекла негайно ж кров і вода» (Ів. 19:34).

Ложиця чи ложечка – невелика металева ложка з довгою ручкою. Ложицею під час причастя священнослужитель вкладає до уст мирян Святі Христові Тайни. Її використовують на Літургії та в Чині причастя хворого. Символом ложиці вбачають кліщі з палаючим вугіллям, якими ангел торкнувся до уст пророка Ісаї та очистив його: «І підлетів до мене один із серафимів з жарючим вуглем у руці, що взяв його кліщами з жертвника. Він приторкнувся ним до

моїх уст і мовив: Приторкнулось оце до твоїх уст і взято від тебе твою беззаконність, і зник гріх твій» (Іс. 6:6-7). Традиція приписує введення до літургійного вжитку ложечки св. Івану Золотоустому, який забезпечив таким чином Святі Дари від богозневаги (Святий Хліб давали до рук, тож деякі люди його не споживали, але використовували у забобонних цілях), хоча навряд чи воно могло так бути в дійсності. Ложицю теж золотять, як і чашу й дискос.

Анафорне блюдо, антидорне блюдо, проскомидійна тарілка чи малий дискос – металевий чи

дерев'яний таріль для просфор. Під час проскомидії священнослужитель на цьому блюді вирізає з просфор Агнца і частини, залишаючи на ньому лежати антидор. Також, де є звичай, малий дискос використовують під час причастя вірних, підкладаючи їм під бороду, щоб частини Євхаристії не могла власти на землю.

Посудини для вина і води або ампулки – скляні чи металеві карафки. В них для проскомидії подаються вино і вода.

Ківш для теплоти – невеликий низький металевий кухлик, з якого перед причастям до чаші вливають трохи гарячої води – «теплоти».

Губка – невелика округла морська водорість. Нею священнослужитель згортає з дискосу частини Святого Хліба до чаші для причастя вірних. Символічно вказує на губку, напосну оцтом, яку воїни підносили розп'ятому Спасителю: «А по тому Ісус, знаючи, що все вже завершилося, щоб здійсниться Писання, промовив: Спраглий я! Стояла ж посудина, сповнена оцтом. От і подали йому до уст настроєну на тростину губку, просяклу оцтом. І, скуштувавши оцту, вимовив Ісус: Звершилось; і схиливши голову, віддав духа» (Іо. 19:28-30). Зберігається на престолі у згорненому ілітон.

Губка антимієсна

Продовження в наступному числі «Мети»

Шпальги 12-13 сторінок підготовлені за матеріалами © Папяршої Літургійної Комісії УГКЦ

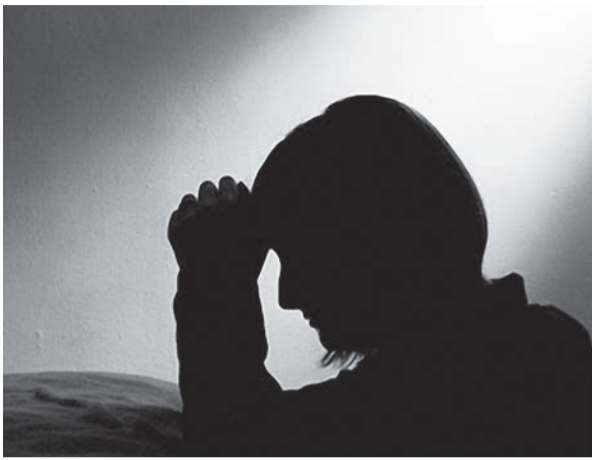

Чи вміємо ми насправді перед Всевишнім каятися?

Відомо, що свята Тайна сповіді (покаяння) – це відкриття своїх гріхів перед Богом у присутності священика, а каяття – це відчуття власної нікчемності і провини перед Господом. Сповідь і каяття – це дві складові примирення з Богом. Як є потреба у частому вмиванні тіла, так аналогічно – у вмиванні душі в Божому храмі.

Якщо чесно, мене дивують дорослі люди (частіше жінки), які можуть місяць чи навіть кілька місяців не сповідатися (буває й рік чи більше), а потім приходять начебто сповідатися і відразу заявляють: «Отче, я не маю жодного гріха!» Для чого тоді йти до священика? «Коли ми кажемо, що гріха не маємо, то ми самих себе обманюємо, і правди в нас немає» (1 Ів. 1, 8). Тому вже бачимо тут гріх вного обману...

Буває, починаєш питати про те

чи інше, і людина каже, що «все добре». І це попри те, що ми на загал грішимо чи не кожен день різними гріхами (дрібними чи великими). Уявімо собі ситуацію, що прийшов хтось до лікаря на прийом і починає його відразу переконувати, що є цілком здоровий, хоч деякі хвороби можуть проявлятися й назовні... Як на нього подивиться медик? Похвалить?

Найбільші святі вважали себе не раз найбільшими грішниками,

бо мали покру в серці, що є матір'ю всіх чеснот, на противагу до гордості – матері кожного гріха. З гріхів як таких сповідається навіть Римський Папа...

Не можна говорити про якусь відповідальність за гріх, якщо це є маленькі діти та психічно хворі, але решта грішать свідомо... Важкого гріха, звісно, можемо уникнути, якщо захочемо, та легкі є завжди.

Тому вчимося сповідатися тільки добре. Немовби це остання наша сповідь у житті. І як добрий студент готується до екзамену, так і добрий християнин (!!) готується до Тайнства покаяння, роблячи іспит сумління, тобто пригадає всі скоєні прогрішення від останньої сповіді проти Божих чи церковних заповідей.

о. Миколай
МИКОСОВСЬКИЙ, ЧСВВ

Літургійні жести та знаки

(Закінчення, початок у попередньому числі «Мети» 110/2 за лютий 2015 р.)

Як це не дивно, але танець також належить до літургійних священнодій. Досі у деяких помісних Церквах (приміром Ефіопській) танець є частиною евхаристійного жертвопринесення. Наша візантійська традиція теж засвоїла своєрідні види танцю: обходи, які бувають навколо престолу (під час Тайнства Священства, при воцерковленні дитини, кадінні на богослужіннях...) чи тетраподу (під час Тайнств Хрещення, Подружжя...), кругом храму (хресні ходи, процесії) тощо. Завдяки таким літургійним танцям ми прилучаємося до вічності, яку являємо через замкнене коло.

Хода чи похід – це реальний символ підходу людини до Бога, до початку стосунків із Ним. Господь перебуває з нами і для нас, однак Він не

перехоплює нашу ініціативу, але чекає нашої добровільної відповіді на Його запрошення: «Прийдіть до Мене всі втомлені й обтяжені, і я облегу вас» (Мт. 11:29); «Прийдіть, благословенні Отця Мого, наслідуйте Царство, приготоване вам від створення світу» (Мт. 25:34). Це прагнення до Бога виражають наші хресні ходи, прощі до святинь, приступання до Євхаристії, хреста чи ікон тощо.

Цілуванням хреста, святого Євангелія, ікон і мощей виявляємо любов і поклоніння Господу й почитання святих. Також воно виражає наше довір'я і безпосередність, як дітей до Отця. Цілуванням виявляємо також любов одне до одного: священнослужителі (а в давнину – усі присутні) обмінюються «поцілунком миру» під час Символу віри на Божественній Літургії, а вірні між собою – під час Чину всепрощення на по-

чатку Великого посту та при співі стихир Пасхи на великодній утрні.

Просячи й приймаючи благословення, відкриваємо себе на Божу благодать і підтримку в різних обставинах нашого життя. Священнослужителі благословляють вірних рукою хрестовидно, складаючи пальці так, щоб вони утворювали перші літери Господнього імені: ІС ХС. Через єпископа або священика нас благословляє Христос, які і колись благословив апостолів у день Свого вознесіння: «І Він вивів їх аж до Витанії і, знявши руки Свої, благословив їх. А як Він благословляв їх, віддалився від них і почав возноситись на небо» (Лк. 24:50-51). Просячи благословення, складаємо долоні навхрест (правою долонею згори), ніби духовний жебрак, що потребує милості Божої, і підходимо до священнослужителя зі словами: «Благослови, владико (або отче)». Коли єпископ чи священик на знаменує нас знаком святого хреста і покладе руку на наші долоні, ми цілуємо його руку, оскільки нею нас благословив Сам Господь Ісус, а також тому, що ця рука тримає і роздає Божественну Поживу – Пресвяту Євхаристію. Також особливим різновидом благословення є покладення рук або доторк, що відбувається під час звершення святих Тайнств (Хрещення, Миропомазання...), молитов над хворими тощо.

© Патріарша Літургійна
Комісія УГКЦ

(Продовження, початок на 12 стор.)

поезію українських авторів: І.Гушалевича, В.Шашкевича, Ю.Федьковича.

Вербицький був першим з галицьких композиторів, який звернувся до поезії Т.Шевченка. Це був текст «Заповіту» в музичній інтерпретації для подвійного хору (мішаного і чоловічого), соліста (бас) і симфонічного оркестру. Кантата-поема Вербицького «Заповіт» прозвучала на святковому шевченківському концерті у Львові у 1868 році. Цікаво, що в цьому концерті було виконано ще один «Заповіт» для чоловічого хору і тенора-соло в супроводі фортеп'яно. Це був твір молодого, майже нікому невідомого тоді композитора з Києва Миколи Лисенка, який відгукнувся на пропозицію львівської інтелігенції написати хор на слова Шевченка. Ось так символічно перетнулися творчі шляхи двох корифеїв – зачинателя української професійної музики в Галичині і фундатора української національної композиторської школи. З цього часу розпочалася музична шевченкіана, що охоплює понад півтисячі творів, авторами яких стали не тільки українські композитори (загалом понад 120). Тільки одного «Заповіту» нараховується понад 50 музичних інтерпретацій в різних жанрах – від пісні до симфонічної поеми.

Театральна спадщина Вербицького – це музика до численних оперет, водевілів, історичних драм. Найвідоміша з них – мелодрама «Підгір'яни» на лібрето І.Гушалевича (1864). Для виконання в театрі також призначені так звані «симфонії», а точніше – оркестрові увертюри.

Стосовно творів на духовну тематику, то слід відзначити, що це є найвагоміша ділянка творчої спадщини Вербицького. Він був єдиним композитором першої половини XIX століття на теренах усієї України, який творив у цій галузі. Та це й не дивно, оскільки він народився у священничій родині і сам був священиком. Щоденно відправляючи Службу Божу, Вербицький відчував на собі облагороджуючий вплив літургійного співу і того особливого відчуття – гармонійного духовного стану блаженного спокою в молитовному єднанні з Богом. Метою створеної Вербицьким Літургії було підтримати і поглибити в рідному українському народі головні християнські чесноти – віру, надію і любов. В музиці Літургії помітні риси класичного стилю творів Дмитра Бортнянського, але поряд з цим Вербицький зумів створити і власний індивідуальний стиль, якому притаманні романтичні риси. Особливо це відчувається в ліричних частинах «Тебе поєм», «Отче наш», «Ангел вопієше». Задушевність, сердечність, часом з елеґійним відтінком, емоційна відкритість сприяють посиленню особистісного начала в музиці. У ліричній мелодії Вербицького відчуваються інтонації галицької міської пісні-романсу, зокрема, в «Отче наш». Завдяки пісенній наспівності Літургія зберегла свою популярність і в наші дні. Вона повністю або частково (окремі її частини) використовується в богослужбовій практиці і сьогодні.

«Вербицький для нас є не тільки музикантом, а також символом нашого національного відродження в Галичині», – так висловлювався один з найавторитетніших західноукраїнських композиторів Станіслав Людкевич. Композиторська діяльність Вербицького органічно вплила в загальний процес становлення і розвитку української музичної культури. В ній поєдналися західноєвропейські та національні риси.

Таким чином, священик і митець Михайло Вербицький – зачинатель професійної музики в Галичині – став одним із фундаторів національної композиторської школи України.

Оксана ЗАХАРЧУК,
музикознавець,
м. Львів (dyvensvit.org)

Божественна Літургія у житті мирянина

Перебуваючи у храмі, потрібно стежити за тим, щоб не заважати людям, що стоять поруч з вами, у разі тісноти треба пропускати вперед дітей, старших і немічних. Варто заздалегідь приготувати гроші для пожертв, придбати та поставити свічки, подати поминальні записки, щоб під час відправи не порушувати порядку і нікому не заважати.

Залишати храм до закінчення Літургії без невідкладної потреби не можна, а особливо після того, як виголошено: «Двері, двері в премудрості будьмо уважні». Крім цього, маймо на увазі, що проповідь після читання Євангелія – це не «перерва» в Літургії, і тому з храму в цей час не виходять, бо це вияв неповаги до Божого Слова, яке пояснює проповідник. Запізнення на богослужіння без поважної причини також є неповагою до Церковної Служби.

Під час богослужіння у наших храмах прийнято стояти (обличчям до вітара) і тільки у випадках хворобливого стану або сильної втоми дозволяється сісти і відпочити. Але під час входу з Євангелієм чи Чесними Дарами під час читання Євангелія, співу Херувимської пісні, а також під час Євхаристійного канону та коли кадять, треба стояти.

Читання Євангелія слід слухати зі схиленою головою, як належить перед Всевишнім (адже Христос присутній у Слові, бо це Він промовляє, коли читається Святе Письмо у храмі).

Храм – це Божий дім, в якому не можна поводитися як у музеї (проходжуватися, оглядатися і розглядати його оздоблення тощо), тримати руки в кишенях чи закладати їх за спину. Стоячи у храмі, не слід також переходити з місця на місце, особливо під час важливих моментів богослужіння, тому що цим відвертається увага присутніх у храмі від молитви. Проходячи храмом, у разі крайньої потреби (щоб виконати пов'язане з богослужінням доручення), не можна проходити між Царськими воротами та тетраподом, що розташований посеред храму. Можна проходити тільки перед тетраподом і, зупиняючись перед ним, робити малий поклін, осіняючи себе хресним знаменням.

Завжди пам'ятаймо, що у храмі під час Божественної Літургії ми не глядачі, а учасники спільної молитви, тому на звернення чи заклики, які виголо-

шує священник під час ектеній, співаємо разом з усіма: «Амінь», «Алилуя», «Господи, помилуй», «Поддай, Господи» або «Тобі, Господи», а також Символ Віри, молитви «Отче наш» і «Вірую, Господи», антифони та пісні («Єдинородний Сину», «Святий Боже...», «Свят, свят, свят...», «Тебе оспівуємо...», «Достойно є...» та Херувимську пісню), тропарі, кондаки та прокімени.

Перебуваючи у храмі на спільній молитві, не варто виявляти занепокоєння, якщо священнослужителі чи співці допустять якусь неточність. Коли зауважимо, що хтось не знає, як поводитися у храмі, то не осуджуймо його і не повчаймо поспішно. Якщо треба, то можна допомогти доброзичливою порадою, а зауваження слід робити лише тим, хто грубо порушує благочестя спільної молитви.

Виходячи з храму після закінчення богослужіння хрестимось і вклоняємося до Царських воріт, а також промовляємо ті ж самі молитви, що й при вході.

ПОРЯДОК ВЖИВАННЯ ХРЕСНОГО ЗНАМЕННЯ, ПОКЛОНІННЯ І КОЛІНОПРЕКЛОНІННЯ

Під час спільної молитви віруючі у храмі за відповідних умов хрестяться (осіняють себе хресним знаменням) і роблять поклони.

Хрестимось так: з'єднуємо перших три пальці правої руки в пучок (засвідчує нашу віру в Бога Отця, Бога Сина і Бога Духа Святого, як у Єдиносущну і нероздільну Трійцю), а останні два пальці пригинаємо до долоні (це означає дві природи Сина Божого – Божу і Людську, адже після сходження Свого на землю, будучи Богом, Він став Богочоловіком), торкаємося з'єднаними пальцями чола (щоб Господь освятити наш розум), промовляючи: «В ім'я Отця», потім грудей (щоб Господь освя-

тив наше серце), кажучи: «і Сина», далі – правого плеча зі словами: «і Святого Духа», й завершуємо на лівому плечі (щоб Господь освятити наші сили), кажучи: «Амінь». Опустивши руку, вклоняємося.

Хреститися треба без поспіху, обов'язково торкаючись відповідних частин тіла. Хрестячись недбало, виражаємо неповагу до Господа, бо хресне знамення має на меті нагадувати нам про хресну смерть Ісуса Христа, якою ми були відкуплені для вічного життя.

У деяких випадках, перехрестившись, робимо поясні або земні поклони на знак покори перед Господом. При поясному поклоні нахилиємося до пояса (не згинаючи колін) і опускаємо праву руку торкаючись землі або колін. При земному поклоні стаємо на коліна та торкаємося головою землі. Колінопреклоніння – це постава навколішки для промовлення відповідних молитов, це особливий вияв покаяння.

Земні поклони і колінопреклоніння на спільних богослужіннях у неділю, в дванадцять п'ятидесятниці, а також від Різдва до Богоявлення та у Пасхальний період (від Пасхи і аж до П'ятидесятниці) у християнських храмах східного (візантійського) обряду взагалі не виконуються (тобто заборонені). Підґрунтям цього є те, що ці дні містять спогади про народження та воскресіння Христове, який примирив нас з Богом і через Нього, за словами апостола Павла: «Тому ти вже не раб, а син, а якщо син, то і спадкоємець Божий через Ісуса Христа» (Гал. 4,7), ми стали синами Божими. А «синам» не личить творити «рабське поклоніння».

Далі – у наступних числах газети «Мета».

Богдан КУДЕРЕВКО

Мандруючи Інтернетом

Сім шляхів хорошого посту

(Закінчення – початок на стор 10.)

Письма, творів різних християнських авторів – прекрасна підтримка в час випробувань.

3. Перевірка

Піст – прекрасний час, щоб уважно подивитися на своє життя. Які гріхи я скоюю найчастіше? Чи є в моєму житті якісь ідоли, які були приховані від мого внутрішнього погляду весь цей час? Що заважає мені всім серцем наслідувати Христа? Зробіть ретельний іспит сумління. Адже, зрештою, піст – це не відмова від цукерок або якихось задовольень. Це насамперед покаяння, тобто відмова від гріха, і виразне бажання повернутися до Бога, нашого люблячого Отця. Хоча «інвентаризація» гріхів і може бути дуже болючою, вона провадить до зміцнення стосунків із Богом та більшої відкритості до Його любові.

4. Сповідь

Після іспиту сумління наступним логічним кроком має бути сповідь. Нагадаємо п'ять умов доброї сповіді:

- іспит сумління;
- щире розкаяння у скоєних гріхах;
- тверде рішення більше не грішити;
- чітке визнання гріхів священникові на сповіді;
- плата за скоєні гріхи (виконання покути).

5. Молитва

Якщо поглянути правді в очі, то кожен з нас міг би викроїти у своєму розкладі кілька хвилин для молитви. І піст – саме час це зробити. А Великий Піст – відповідний час, щоб ці молитви були пов'язані з покаянням і нашим наверненням.

6. Вірність

Вище вже говорилося про важливість посту й молитви. Звісно, ми повинні про це дбати протягом усього року, але у Великий Піст – особливо. Це гарний час, щоб упорядкувати деякі наші прив'язаності. Чи не варто менше бувати у Фейсбуці, ВКонтакте або менше фотографій викладати в Інстаграм? А, можливо, ви не можете і дня прожити без обмовлення когось із друзів чи знайомих? У цей час варто докласти особливих зусиль, щоб менше пліткувати.

Так, найпростіше відмовитися від якихось продуктів. Але набагато важливіше відмовитися від тих звичок, які віддаляють нас від Бога.

7. Милостиня

Великий Піст нагадує нам про хресну жертву Христа, акт неймовірної щедрості стосовно всіх нас. Тому в цей час варто задуматися і про те, наскільки ми – учні Христові. Чим ми готові пожертвувати заради наших ближніх? Чи готові ми нагодувати голодного? І одягнути нагого?

Ми почали ці роздуми з того, що нерідко на шляхах посту християн підстерігають невдачі. Але вони не становлять приводу впадати у відчай, адже просто показують нашу обмеженість і слабкість, відтак стаючи прекрасною школою смирення.

Нехай наш піст буде шляхом щирого покаяння, істинного навернення. І будемо протягом усіх цих днів пам'ятати про ту благодать, що омиває нас, витікаючи з пробитого Серця Ісуса – істинного серця Великого Посту.

The Catholic Gentleman / Gaudete
Переклад: Ольга ЛИТВИНЕНКО, CREDO

